BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI.

№ Wilno, dnia 15 września 1926 roku. 42.

Treść numeru:

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

II.ŻYCIE GOSPODARCZE.

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

--------ooo § ooo--------

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Artykuł "SOCJALDEMOKRATASA" zaprzeczający pogłoskom o polskiej agresji.-

" Socjaldemokratas " Nr. 34 z dn. 26/Vlll r.b. Artykuł p.t. " Poco potrzebny alarm ? ." Dosłownie.-

W połowie lata r.b. prasa sowiecka zaczęła bić na alarm z powodu rzekomej agresji polskiej w stosunku do Litwy .- Pismom sowieckim wtórowały też ryskie i nawet niemieckie .- Z Polski uczy niono narzędzie planów angielskich .-

Zaniepokojenie Sowietów z powodu polityki angielskiej jest zrozumiałe Jednakże obawy przed agresją polską na Litwę są płonne.- Nawet Piłsudski nie porwie się na Litwę, gdyż zdaje sobie sprawę z następstw , jakie wojna polsko- litewska mogłaby za sobą pociągnąć. Wojna mogłaby ogarnąć całą Europę . Tego świat nie chce , pragnąc wypocząć i zabliźnić rany ostatniej wielkiej wojny .- Wszelkie próby rozdmuchania wojny stłumione zostałyby w zarodku. Poco w takim razie ten cały alarm o agresji polskiej ?.- Zależy na nim jedynie sowietom . Anglja pragnęłaby na wypadek wojny mieć zapewnione wpływy w Polsce i państwach nadbałtyckich , mieć na Wschodzie wspólny front antysowiecki. Stworzeniu takiego frontu stoi na przeszkodzie konflikt polsko- litewski , to też rząd angielski stara się Polskę z Litwą pogodzić Sowiety rzecz prosta chcą planom angielskim przeszkodzić .Stąd alarm i chęć zaognienia stosunków polsko- litewskich. Sowiety chcą jednocześnie wywrzec na rząd Litewski presję , w związku z rokowaniami o pakt gwarancyjny .-

Alarm sowiecki jest bezcelowy . Narazie konflikt polsko- litewski nie może być zlikwidowany .- Z drugiej strony znów Litwa chce zachować zupełną neutralność , nie zaś być narzędziem polityki angielskiej.- Jedynie drogą pokojowego współżycia z sąsiadami może maleńka Litwa utrzymać swą niezawisłość polityczną.-

"Lietuva" o głosach prasy polskiej wsprawie porozumienia.-

" Lietuva" Nr. 191 z dnia 26/Vlll r.b. Artykuł p.t. " Nie tą drogą".- Streszczenie:

Czytelnik polskich gazet z łatwością zauważy planową akcję , prowadzoną przez prasę polską w celu poruszenia problemu stosunków polsko- litewskich z martwego punktu . Charakterystyczne są 3 stadja tej akcji:
1/ agresywne pogróżki , 2/ dementowanie pogróżek i
3/ propozycje zamiany innych terytorjów na Wilno.-

Jak wiadomo , nawet lewicowe partje polskie były dotychczas zdania, że dzięki decyzji, Konferencji Ambasadorów problem wileński jest zlikwidowany .- O jakiejkolwiek rewizji tej kwestji , Polska słyszeć nawet nie chciała. Co więcej , dyplomaci polscy starali się oddziałać na publiczną opinję Europy w duchu , że sama Litwa jest z wyroku Konferencji Ambasadorów zadowolona.- Dyplomaci polscy

starali się wszelkimi sposobami /dla siebie dostępnymi/ ukryć przed światem protesty litewskie przeciwko jednostronnej decyzji Konferencji Ambasadorów i udając najlepszych przyjaciół Litwy, ogłaszali urbi et orbi, że wszelkie rachunki polsko- litewskie zostały wyrównane i nawiązują się przyjazne stosunki sąsiedzkie.-

Widocznie jednak sami polacy zrozumieli, iż szydła w worku nie da się ukryć. Po kilku głosach, jakie się niedawno w prasie polskiej ukazały, w sprawie potrzeby unormowania stosunków z Litwą, " Nowy Kurjer Polski " otwarcie teraz próbuje szukać dróg do porozumienia z Litwą. Zdaniem tego pisma, Polska nie może zwrócić Litwie Wilna ze względów strategicznych. Jednakże "N.Kurjer Polski" uważa za możliwe wynagrodzenie Litwie utraty Wilna a to przez wyrównanie na korzyść litewską " granicy" w Suwalszczyźnie.-

O podobnym "rozwiązaniu" kwestji wileńskiej, wcześniej już zaczęły pisać pisma ryskie. Należy przeto wnioskować, że "rozwiązanie" te poruszane jest obecnie w prasie polskiej nie bez związku z pogłoskami zamierzonej ze strony Polskiej propozycji układów z Litwą i o tej roli jaką rzekomo wziął na siebie w tych układach łotewski minister spr. zagr. p. U l m a n i s .-

Nie podejmując się rostrzygnięcia, na ile wzmiankowane pogłoski są uzasadnione, należy w każdym razie podkreślić, że " N. Kurjer Polski" wyraża się w kwestji wileńskiej obcą dotychczas prasie polskiej koncepcję.- Pismo otwarcie uznaje parawa l i t e w s k i e d o z a g r a b i o n e j p r z e z Ż e l i g o w s k i e g o s t o l i c y, zaznaczając jedynie, iż stolica ta potrzebną jest Polsce. W związku z tem proponuje "N.Kurjer Polski rekompensatę.-

W innych okolicznościach, podobny głos prasy polskiej mógłby być oceniany jako objaw politycznego otrzźwienia w stosunkach z Litwą.- Narazie nie trudno jednak pojąć, że " N. Kurjer Polski" szuka porozumienia z Litwą nie dlatego, ażeby czuł potrzebę naprawy wyrządzonej Litwie ze strony polskiej krzywdy, lecz dlatego, że podczas zbliżającej się sesji Ligi Narodów spodziewane są momenty, kiedy litewskie veto może zagrodzić Polsce drogę do realizacji jej planów. Czyż nie dlatego mówi się o " kompensatach " w Suwalszczyźnie, że nazwa jej przypomina ugodę suwalską, której Polska nie dotrzymała i z racji której, Polsce, jako gwałcicielowi traktatów międzynarodowych niezręcznie jest zasiadać w Radzie Ligi Narodów ? Z drugiej znów strony, czy dyplomatów polskich nie zmusza do zastanowienia się fakt prowadzenia przez Litwę układów z Sowietami w sprawie podpisania paktu gwarancyjnego, zarówno jak fakt niedojścia do skutku planu polskiego przewodzenia podczas układów innych państw nadbałtyckich z SSSR w tej samej sprawie ?.-

Są to kwestje, które zmniejszają wartość wyrażonych przez "N. Kurjer Polski" opinji i wzbudzają w danym wypadku wątpliwości co do szczerości polskich chęci dojścia z Litwą do porozumienia.- Szczerość podobna opierałaby się bowiem na ostatecznem zrozumieniu przez rząd i społeczeństwo polskie faktu, że Wilno nie może być dla Litwy przedmiotem zamiany. Naród litewski nigdy nie uzna żadnego kompromisu w sprawie swej zagrabionej stolicy.- Ta ostatnia winna być Litwie zwrócona. Jedynie pod tym warunkiem możliwe są jakiekolwiek układy z Polską.-

"N.Kurjer Polski" udaje tymczasem, że nie widzi potrzeby uwzględnienia najżywotniejszych interesów państwa litewskiego. To też, wypada jedynie skonstatować, że Polska i tym razem, przygotowując grunt pod układy, poszła nie tą drogą.-

---

"L i e t u v a" , "L i e t. Ž i n i o s" i "R y t a s" o stanowisku prasy łotewskiej w sprawie polsko - litewskich stosunków.

"Lietuva" Nr.I9I z 26/VIII r.b. komunikat "Elty" p.t. "Niech sobie "Rigas Zinas" będą polskim swatem".- Streszczenie :

> "Rigas Zinas" z 24/VIII r.b. zamieszczają ponowny niesłychanie tendencyjny artykuł w sprawach litewskich. Powtarza się w nim wysuwana już poprzednio rada rozstrzygnięcia sporu wileńskiego, drogą kompensaty / terytorjum w Suwalszczyźnie wzamian za zrzeczenie się Wilna/.- Powtarza się również sprawa rewizji linji Sipsona. Jednocześnie "Rigas Zinas" wysuwają nader obrażające żądania zwrotu Łotwie Połągi i Możejek. Nawet Żagary, Janiszki, Zejmy i Birże nazywane są zabranymi Łotwie obszarami. Poza tymi, mającymi wyraźny cel pokłócenia Litwy z Łotwą wywodami, ujawniają "Rigas Zinas" tym razem chęć pokłócenia Litwy z Niemcami. Artykuł kilkakrotnie bowiem proponuje Litwie wzamian za zrzeczenie się Wilna rekompensatę w Prusach Wschodnich".-

"Lietuva", poza zjadliwym tytułem, zamieszcza komunikat powyższy bez bez żadnych komentarzy. Natomiast "Liet.Žinios" dodają od siebie w tej sprawie uwagi następujące:

> "Dotychczas na te wymysły agenta polskiego nie reagowała ani prasa ani społeczeństwo łotewskie. Pamiętać też należy, że niektórzy działacze łotewscy jak np. pp. Plakis i Paegle, na Kongresie Jedności Łotewsko - Litewskiej w Rydze, pragnęli przeprowadzić w sprawie Prus Wschodnich rezolucję, podobną do propozycji agenta polskiego. Wobec tego należy przypuszczać, że wywody "Rigas Zinas" znajdują życzliwe echo także wśród ogółu łotewskiego.-"

"Rytas" znów zaopatruje komunikat Elty w tytuł : "Braciom zachciało się Połągi, Birż i Możejek" oraz w następujące komentarze:

> "Owoce flirtu z syreną warszawską zaczynają się wcześnie ujawniać. Łotwa ględzi już o drugim rozbiorze Litwy. Odpowiedź litewska na to wszystko jest jasna. Podowbnież powinno być dla wszystkich jasne, że wyrażone przez nas myśli o "b r a t e r s t w i e" litewsko - łotewskiem były niestety jaknajbardziej uzasadnione".-

"Liet. Žinios" Nr. I99 z 31/VIII r.b. Artykuł p.t. "Upośledzenie interesów litewskich w prasie łotewskiej -to robota reakcjonistów łotewskich".- Streszczenie:

> Prasa łotewska podjęła się niedźwiedziej roli "pojednania" litwy z Polską. Wszyscy pamiętają jeszcze propozycję "Rigas Zinas" zrzeczenia się przez Litwę Wilna wzamian za Suwałki i Sejny.-
>
> Szczególną bezczelnością w całej tej sprawie "pojednania" Polski z Litwą odznaczają się, jak wiadomo, wzmiankowane "Rigas Zinas". W prasie litewskiej utarło

" L i e t ū v a " ; " L i e t . Ž i n i o s " i " R y t a s " o s t a n o w i s k u p r a s y ł o t e w s k i e j w s p r a w i e p o l s k o - l i t e w s k i e j s t o s u n k ó w .

" Lietuva" Nr. 191 z 26/VIII r.b. komunikat "Elty " p.t. " Niech sobie " Rigas Zinas" będą polakim swatem " - Streszczenie :

" Rigas Zinas" z 24/VIII r.b. zamieszcza ponownie niezwykle tendencyjny artykuł w sprawach litewskich. Powtarza się w nim pozwane już poprzednio rady rozstrzygnięcia sporu wileńskiego , drogą kompensaty / terytorium w Łotwie przez Litwę za zrzeczenie się Wilna. Powtarza się również sprawę rewizji linii Sienona ; jednocześnie " Rigas Zinas" wyrażają nadzieję , opisując jednostronnie Polaków i Młodzież, Nowiń, Zagary , [illegible] Łotwy i Birże nazywane są zabranymi Łotwie obszarami. Poza tym , mającymi wyraźny cel pokłócenia Litwy z Łotwą wywodami , ujawniają " Rigas Zinas " tym razem chęć pokłócenia Litwy z Niemcami. Artykuł kilkakrotnie bowiem proponuje Litwie wzamian za zrzeczenie się Wilna rekompensaty w Prusach Wschodnich".-

" Lietuva" poza szydliwym tytułem , zamieszcza komunikat powyższy bez żadnych komentarzy. Natomiast "Liet.Žinios" dodaje od siebie w tej sprawie uwagi następujące:

"Dotychczas na te wywody agenta polskiego nie reagowała ani prasa, ani społeczeństwo łotewskie. Powiedzieć należy, że niektóre działacze łotewscy jak np. p. Pieklo i Paegle , na Konferencji Jedności Łotewsko - Litewskiej w Rydze , przeszli przeprowadzić w sprawie Prus Wschodnich rezolucję , podobną do propozycji agenta polskiego. Wobec tego należy przypuszczać , że wywody " Rigas Zinas" znajdują życzliwe echo także wśród ogółu łotewskiego.-

" Rytas" znów zaopatruje komunikat Elty w tytuł : " Prusiom zachciało się Połągi , Birż i Możejek " oraz w następujący komentarz:

" Owoce flirtu z żyrdną warszawską zaczynają się już wcześnie ujawniać. Łotwa śledzi już o drugim rozbiorze Litwy. Odpowiedź litewska - za to wszystko, jest czarna rozgoryczenia powinno być dla wszystkich jasne. Nie ulega wątpliwości [illegible] Łotwa myśli o [illegible] litewskich [illegible] Łotewskim byłyby [illegible] jak najbardziej uzasadnione".-

" Liet. Žinios" Nr. 199 z 31/VIII r.b. Artykuł p.t. " Upośledzenie interesów litewskich w prasie łotewskiej - to robota fanatyków łotewskich ". - Streszczenie:

" Przeciwnie ; Prasa łotewska podjęła wzmiankę o okropnym rozpatrzeniu " Litwy z Polską . Wszyscy pamiętają jeszcze , jak propozycje " Rigas Zinas " zrzeczenia się przez Litwę Wilna wzamian za Sus [illegible] Sejny [illegible]

Szczególną uwagę należy [illegible] sprawie po [illegible] Połągi z Litwą [illegible] litewskie [illegible] " Rigas Zinas " [illegible] litewskiej [illegible]

się mniemanie , że jakoby pozostała prasa łotewska zachowuje milczenie . Nieprawda . Inne pisma łotewskie powtarzają koncepcję " Rigas Zinas" , z większą jeszcze jednak ogłędnością i na mniejszą skalę . Tak np. " Jaunakas Zinas" Nr. 187 również domagają się od swego rządu wysunięcia sprawy otwarcia kolei Libawo- Romenskiej . Artykuł jest sformułowany w ten sposób , jakgdyby w razie nieotwarcia wzmiankowanej kolei zawisł cały los Łotwy. Te same " Jaunakas Zinas" Nr. 174 wyrażają swe niezadowolenie z granicy litewsko- łotewskiej , domagają się Radziwiliszek nad Niemenkiem i.t.p.

Prasa łotewska nie zachowuje jednym słowem neutralności w stosunku do wystąpień " Rigas Zinas" lecz czynnie je popiera . Czem tłumaczyć tę tendencję prasy łotewskiej szkodzenia stosunkom Litwy z Łotwą ? W r.b. do Polski , pod postacią różnych wycieczek , importowano reakcjonistów łotewskich , którzy doznawszy w Polsce obłudnego lecz pozornie serdecznego przyjęcia , stali się sympatykami planów polskich . Tak np. członek T-wa Jedności Litewsko - Łotewskiej w Rydze a jednocześnie poseł na sejm /prawicowiec / publicysta Milberg ,zaczął obecnie głosić hymny na cześć Polski , pisać artykuły w "Rigas Zinas" Podobnież naczelny wódz strzelców litewskich Bolsztein, wrócił z Polski z przekonaniem , że Łotwie na wypadek wojny mogą dopomóc jedynie strzelcy polscy . Rozpoczął też akcję zbliżenia z Polską . Wszystkim to podobnym reakcjonistom łotewskim zawdzięczać należy akcję antylitewską w prasie łotewskiej.-

Litwa nigdy nieczego ze strony tych reakcjonistów , gotowych zaprzedać Łotwę Polsce, dobrego nie doczeka.-

b.premj.Bistras.

" Rytas " Nr. 195 z dnia 31/VIII r.b. Artykuł p.t. " Chęci łotewskie ".- Streszczenie:

W ostatnich czasach pisma łotewskie niedwuznacznie zaczęły ujawniać istotne chęci pewnych grup na Łotwie . Zwłaszcza otwarcie wypowiadają się pod tym względem " Rigas Zinas " Chęci łotewskie są " skromne" pragnie się Połągi , Możejek , Janiszek i Birż , proponuje się natomiast Litwie zrzeczenie się Wilna i porozumienie z Polską wzamian za pewne obszary w S u w a l s z c z y ź n i e i P r u s a c h W s c h o d n i c h .-

Propozycje podobne wyraźnie ujawniają swe pochodzenie. Trudno przypuszczać , ażeby całe społeczeństwo łotewskie mogło pójść tak daleko . Niewątpliwie jednak część żądań " Rigas Zina" istotnie jest wyrazem przekonania ogółu łotewskiego . Dość przypomnieć na układy litewsko łotewskie oraz na postępowanie Łotwy przy wyznaczeniu granicy litewsko - łotewskiej przez prof. Simsona . Zresztą milczenie obecne odpowiedzialnej prasy łotewskiej podczas wystąpień "Rigas Zinas " również potwierdza istotne chęci Łotwy .- Trudno bowiem zgodzić się z oświadczeniem posła łotewskiego p. B o ł o d i s a , że odpowiedzialna prasa łotewska nie uważa za potrzebne reagować na artykuły " Rigas Zinas " , ponieważ pismo to jest zbyt niepoważne . Milczenie prasy łotewskiej inaczej się tłumaczy.

Społeczeństwo litewskie nie powinno do wybryków " Rigas Zinas" przypisywać większej wagi i psuć przez to stosunki z Łotwą.-

Z drugiej jednak strony , winno ocenić milczenie prasy łotewskiej w należytym oświetleniu , sine ira et studio. Przypomnienie o wydarciu Litwie wybrzeża Dźwiny Zachodniej winno ostrzec ogół litewski o tem, że z Łotwą Litwa b r a t e r s k i c h s t o s u n k ó w jeszcze nie nawiązała . Stanowisko łotewskie w ciągu szeregu lat w sprawie wileńskiej również to potwierdza . Społeczeństwo

- -

litewskie nie powinno opierać swych stosunków z Łotwą jedynie na frazesach, wypowiadanych na kongresach Jedności Litewsko - Łotewskiej .- Decydować w tym względzie winny czynniki realne.-

W świetle oświadczeń prasy łotewskiej , jasnem się staje , że wizyta p. U l m a n i s a w Kownie miała pomiędzy innemi na celu pośrednictwo w sporze polsko- litewskim. Bezpośrednie przybycie delegacji kłajpedzkiej z propozycją pojednania Litwy z Polską - "Elta" tego n i e d e m e n t o w a ł a przecież - a wreszcie głosy prasy polskiej w tej sprawie , pozwalają się domyślać , że p. Ulmanis został swatem na prśbę Polski . " Rigas Zinas " domagają się rewizji granicy litewsko- łotewskiej . Możnaby sądzić , że jako rekonpensatę za " przyjacielską usługę " pogodzenia Litwy z Polską .- Wyszłoby to jedynie na korzyść Łotwy / zwiększenie terytorjum/ i Polski . Okrojona i wtłoczona pomiędzy dwóch " przyjaznych " sąsiadów , Litwa oczekiwałaby dalej jedynie 3-go rozbioru i zupełnej zagałady .

Trudnoby się gniewać za chęć i wysiłki łotewskie pojednania Polski z Litwą , n a w a r u n k a c h d l a Litwy m o ż l i w y c h .- Jednakże ogół łotewski winienby zrozumieć , że wysiłki jego pozostaną daremne , dopóki na wybryki " Rigas Zinas" nie będzie się na Łotwie reagować . Atmosfera , wytworzona przez to pismo nie sprzyja najlepszemu nawet pośrednikowi . Milczenie prasy łotewskiej w chwili gdy pismo ryskie jawnie kupczy terytorjami litewskiemi szkodliwem jest nawet dla stosunków litewsko- łotewskich .-

" Lietuva" Nr. 192 z. 27/VIII. r. b. Artykuł p.t. " Dziwne stanowisko prasy łotewskiej ".- Streszczenie :

W " Rigas Zinas" wciąż się ukazują artykuły w sprawie konfliktu polsko -litewskiego . Artykuły to coraz drapieżniejsze , zaś wnioski ich wprost zdumiewające . Nie - zadawalniając się przyznaniem Wilna Polsce " Rigas Zinas"czynią osobliwe propozycje zlikwidowania konfliktu polsko-litewskiego . Oprócz tego w artykułach " Rigas Zinas" przebija tendencja pokłócenia Litwy z Łotwą , a ostatnio nawet Litwy z Niemcami . / kwestja rekompensaty w Prusach Wschodnich/.-

"Rigas Zinas" jest organem sprzedajnym . Sami Łotysze to przyznają . Dziwną jednak jest rzeczą , że w sprawie tej / koncepcje " Rigas Zinas" / c a ł a p o z o s t a ł a p r a s a ł o t e w s k a z a c h o w u j e m i l c z e n i e Czyżby miało to oznaczać aprobatę poglądów " Rigas Zinas"? Prasa łotewska czyni " Rigas Zinas" zarzuty w innych kwestjach natomiast koncepcje jego w sporze polsko- litewskim pomija dyskretnem milczeniem .- O ile prasie łotewskiej istotnie zależy na poprawie stosunków Litwy z Łotwą , to dawno winnaby na koncepcje " Rigas Zinas " reagować.-

" R y t a s " o p o l i t y c z n y c h r o z m o w a c h p o l s k i e g o d z i a ł a c z a p. K o g n o w i c k i e g o z l i t e w s k i e m i d y p l o m a t a m i .-

"Rytas" Nr. 192 z 27/VIII r.b. podaje:

Niedawno na jednym z posiedzeń , p. Sleżewicziusa zapytany o układy polsko- litewskie stanowczo ich istnieniu zaprzeczył .Nazajutrz jednak okazało się , że było"przypadkowe" spotkanie pomiędzy pp. Sidzikauskasem i Bałutisem z jednej strony zaś p. Kognowickim z drugiej . Jak wiadomo ,p. Kognowicki ogłasza siebie za blizkiego przyjaciela Piłsudskiego .Są też wiadomości , że był on w Warszawie . Widocznie pogłoski o układach nie są w y s s a n e z p a l c a ".-

---

" Rytas" Nr. 194 z dn. 29/VIII r.b. zamieszcza , w zwięzku z poprzednią wzmianką list p. Jurgutisa , w którym p.Jurgutis tłumaczy spotkanie z p. Bołudisem , p. Sidzikauskasem i p. Kognowickim w sposób następujący:

P. V. Jurgutis zaprosił swego dawnego znajomego p. Kognowickiego do Klubu Litewskiego na obiad .W trakcie obiadu , do jadalni zupełnie przypadkowo weszli pp.Sidzikauskas i Bołutis - których p. Jurgutis , jako gospodarz zaprosił do stołu i przedstawił siedzącemu gościowi -kontynuowano przytem zwykłą rozmowę towarzyską , bez żadnych tematów politycznych .- Następnie p. Jurgutis towarzyszył p. Kognowickiemu aż do Kiejdan.-Inne dwuznacznie brzmiące rewelacje "Rytasa" p. Jurgutis uważa za zwykłą kalumnję i przypuszcza , że dostały się one na łamy " Rytasa" przypadkowo .-

List ten " Rytas zaopatruje w następujące uwagi:

I/ Troska o żywotne interesy narodowe i informowanie społeczeństwa o możliwych machinacjach nie może być nazywane kalumnją , nawet jeżeli zamieszczane są w to jednostki prywatne .- 2/ " Rytas" wcale nie podejmował się decydowania o etyce osobistej p. Kognowickiego , lecz wiedząc o jego czestem krążeniu pomiędzy Kownem a Warszawą uczynił jedynie aluzję co do jego tendencji politycznych .-

"L i e t u v a" o p l a n a c h M a r s z a ł k a P i ł s u d s k i e g o w z w i ą z k u z m a n i f e s t e m "L a b o u r P a r t y".-

"Lietuva" Nr.194 z dnia 30/VIII .26 r.- Artykuł p.t.:"Jeszcze jedna przestroga".-Streszczenie.-

Labou Party wydała manifest w sprawie pogłosek o planach Marszałka Piłsudskiego.Myśli w manifeście tym zawarte nie są nowe gdyż często już pojawiały się na szpaltach urzędówki moskiewskiej.-

Wszelako ten fakt, że tak poważne światowe czasopismo,jakiem jest "Times" zaczęło się zaciekawiać planami Piłsudskiego - skłaniać winno Litwę do czuwania.-

Nie trzeba zapominać, że Piłsudski jest faktycznym gospodarzem Polski.Dzięki jego staraniom utworzona generalna inspekcja wojskowa jest w jego ręku i niezależy od gabinetu. Obecnie Piłsudski zajął się wyborem zdolniejszym generałów i przeprowadza grą wojenne podczas których "egzaminujący się " generałowie mają przeprowadzać na mapie rozmaite wojskowe operacje i rozwiązywać zadania.Kto zna tryb postępowania Piłsudskiego i przypomina sobie awanturę z dnia 9 października 1920 roku nie może nie widzieć w jego"zabawianiu się" niebezpieczeństwa dla pokoju na Wschodzie Europy.Tem więcej, że ciężki wewnętrzny stan Polski,częściowe niezadowolenie demokratycznego społeczeństwa Polski z reform Piłsudskiego oraz niemała opozycja przeciwko niemu w łonie samej armji - zwłaszcza po stronie wojskowych prawicowców - wszystko dla utrzymania obecnego politycznego status quo wymaga nowej awantury,któraby mogła odciągnąć uwagę kraju od wewnętrznego bezładu i osobistych porachunków.- Lecz z drugiej strony ogólna międzynarodowa konjunktura nie jest pomyślna dla nowej wojny.Niema kraju, któryby serdecznie nie pragnął pokoju.Sama Polska, gdyby została wybrana do Rady

Ligi Narodów,musiałaby przyjąć dużą moralną odpowiedzialność za utrzymanie pokoju.Jej kroki agresywne pociągnęłyby za sobą dużo cięższe i trudniejsze do naprawy konsekwencje,niż było to po roku 1920,któreby się mogły odbić na całej przyszłości Ligi Narodów.To też nie bez racji poseł polski w Londynie p-Skirmunt,już na drugi dzień po ukazaniu się manifestu Labour Party umieścił w "Timesie" pismo,w którym wykazuje, że Polska nie miałaby żadnego wyrachowania oddawać Niemcom Pomorze wzamian za Litwę;której mieszkańcy są innej narodowości i która do tego trzeba zawojować.Wspomnienie Giedrojci i innych miejscowości,gdzie wojsko litewskie dało ładną nauczkę polskim imperjalistom pozwalałyby uwierzyć zapewnieniomnp.Skirmunta,że zamiana kraju którym się włada ,na taki, który się dopiero ma zawojować nie jest w interesie Polski.Gdyby nie to, że niema wiadomości co o tem myśli Piłsudski ,ten niezależny od rządu, a decydujący o losach Polski władca.

To też idąc w ślad za pogłoskami o działalności Piłsudskiego w związku z polityką rządu brytyjskiego w odniesieniu do ZSSR,zagadnienie - podniesione przez Labour Party - jest dla Litwy szczególnie ważne.-

Wierzyć należy, że odnośne ze strony Foreign Office dementi w sprawie zarzutu podniesionego w manifeście Labour Party - że jakoby rząd brytyjski akceptuje plany Piłsudskiego rozchwieją się wszelkie tu wątpliwości.-Lecz dopóki tego dementi niema wspomniany manifest nakazuje brać poważnie ukazujące się w prawie ZSSR przestrogi.-

Zródła litewskich informacyj o ~~xxbx~~ zbrojeniach Polski.-

"Rytas" Nr.195 z 31/VII.r.b.Depesza p.t."A jednak Piłsudski szykuje się do napaści na Litwę".Dosłownie.-

Toruńskie "Słowo Pomorskie" podaje sensacyjne wiadomości o przygotowaniach Piłsudskiego do wojny.Według pisma tego Wilno i Grodno stały się obecnie miejscem,gdzie przeniesiono punkt ciężkości wszystkich prac wojennych.W Grodnie zorganizowano już sztab bojowy.Pismo zaznacza, że przygotowania są bardzo intensywne i działania wojenne mają się rozpocząć po kilku tygodniach.-

Organ M.S.Wojsk."Polska Zbrojna" domaga się pociągnięcia "Słowa Pomorskiego" za podobne rewelacje do odpowiedzialności sądowej.-

Jeden z artykułów "Rigas Zinas" o błędach polityki litewskiej.-

"Lietuva" N.194 z 30/VIII.26 r.zamieszcza w przeglądzie prasy artykuł "Rigas Zinas" z dn.24/VIII.Streszczenie.-

Wprowadzenie w życie idei związku państw bałtyckich stale stają na przeszkodzie rozmaite spory terytorjalne z pośród których najważniejszą jest kwestja wileńska.W ciągu 6-ciu lat uporządkowanie jej nie posunęło się ani krok naprzód,bodaj odwrotnie - antagonizm między Polską a Litwą wciąż się rozwija.Nie spełniła się też nadzieja, że nowy rząd pójdzie drogą wojennych porozumień i przyśpieszy rozwiązanie sporu.Deklaracja Prezesa Rady Ministrów - Sleżeviciusa rozwiała ostatnie iluzje,potwierdziła, że nie może być mowy o odnowieniu dyplomatycznych stosunków z Polską,zanim Polska Litwie Wilna nie odda.Z drugiej zaś strony sejm kowieński znosząc na Litwie stan wojenny pozostawił go jednak przy pasie /kilometrowej szerokości/graniczącym z Polską - chcąc w ten sposób zaznaczyć,że

Litwini nadal są z Polakami na wojennej stopie.-

W deklaracji premjer Sleżeviczius domaga się zwrotu Wilna, ale sama istota deklaracji i jej duch nie sprzeciwia się możliwości kompensat.Zaspokojenie swych ekspansyj terytorjalnych Litwa mogłaby znaleść gdzieindziej,mianowicie przyłączając niektóre części Suwalszczyzny.I Polska nie miałaby nic przeciwko temu ,jeżeli się weźmie pod uwagę etnograficzne stosunki w tej dzielnicy .Na przychylność ze strony Polski jeszcze większą mogłaby Litwa liczyć,gdyby patrzyła na rzecz wszech stronnie,t.zn.,gdyby swe ekspansywne zamiary zwróciła ku zachodowi-gdzie istotnie są dzielnice czysto litewskie.-

Gdyby się w ten sposób kwestję rozwiązywało ,toby potrzeba zmiany status quo stała się normalną - również na linji granicznej litewsko-łotewskiej.Jeśli się już pominie wspomniane możliwości na południu i północnym zachodzie,to przecież położenie Litwy pod względem terytorjalnym uległo zmianie, odkąd ustanowioną została granica pomiędzy Łotwą a Litwą .Wówczas Litwa nie posiadała ani Kłajpedy ani kraju doń przylegającego.Wtedy też Łotwa zgodziła się dać Litwie dostęp do morza,oddając jej swą czysto łotewską Połągę,wraz z jej przyległościami,również łotewskiemi.Wówczas ułożono się, że z tytułu rekompensaty zostanie oddany Łotwie węzeł kolejowy Możejki w celu nie przerywania linji kolejowej z Rygi do Libawy.Lecz obietnicy swej Litwini nie dotrzymali zabierając Łotwie w dodatku Zagary Janiszki ,Radziwiliszki nad Niemenkiem,Birże i inne.I wszystko to z racji łotewskiej niepomiernej ustępliwości.Dopiero później spostrzegliśmy nasz błąd,gdy nas podczas przejazdu przez własne ziemie zaczęli zamykać w wagonach.-

Połąga została oddana Litwie tylko dlatego,że Litwa nie posiadała dostępu do morza.Nastąpiło to pod warunkiem rekompensaty pod postacią Możejek.Obecnie zaś Litwa posiada port Kłajpedzki,lecz Możejek nie oddała.Zdaje się teraz nadszedł ~~cza~~ czas,by przypomnieć naszemu południowemu sąsiadowi,że zmiany terytorjalne, a także jego dalsze ekspansywne plany zmuszają i nas byśmy żądali wypełnienia danych obietnic,by w ten sposób na wsze czasy zapewnić przyjazne stosunki.Domagają się tego przedewszystkiem rzeczowe fakty i tych 40.000 naszych rodaków, którzy mimo chęci pozostali poza obrębem swej ojczyzny.-

Czy sąsiad nasz już oczekiwał i przewidział podniesienie tego rodzaju kwestji.Zdaje się, że tak.Bowiem, jak inaczej można sobie tłumaczyć zapalczywą orjentację w kierunku Moskwy ~~Moskwy~~ i Berlina wraz z umowami ekonomicznemi.Oto dlaczego Litwa nie rozwija swych ekspansywnych planów w kierunku Prus Wschodnich,do których jest najbardziej uprawniona,cóż,kiedy one są w ręku przyszłego sojusznika.Quo vadis Lithuania - takby się chciało zawołać.-

Przyszedł czas,że Litwa musiałaby zrozumieć ważność pokoju.Z pośród państw bałtyckich, któreby weszły do związku ,pierwsza Litwa uzyskałaby realne gwarancje swych terytorjalnych zdobyczy,oczywiście uporządkowawszy kwestję swych granic z Łotwą,jak tego wymaga zmieniona sytuacja i dane obietnice. Lecz dokądże ona dojdzie idąc w przeciwnym kierunku.Wyraźnie na to wskazuje projektowane przez Niemców "Państwo Smiechu",albo gospodarowania w niektórych okolicach Litwy watahy czerwonych w dobie napadu bolszewickiego na Polskę.Pozostaje szczerze życzyć, by zdrowy rozum przezwyciężył ślepą nienawiść.Byłaby to najpewniejsza gwarancja zapewnienia pokoju nietylko na wschodzie Europy,lecz i na całym starym kontynencie.-

D e p e s z a E l t y d e m e n t u j ą c a w i a d o m o ś ć o r e w i z j i g r a n i c l i t e w s k o - ł o t e w s k i c h .-

"Rytas" w N.194 z 29/VIII.r.b.zamieszcza następującą depeszę:

Z wiarogodnych źródeł łotewskich donoszą, że ani w społeczeństwie, ani w rządzie łotewskim nikt nie poruszał kwestji rewizji granicy litewsko-łotewskiej. Z wyrażoną w tej sprawie przez "Rigas Zinas" opinją nikt na Łotwie nie ma nic wspólnego. Prasa łotewska zapatruje się na jedynie, jak na objaw czyjejś obcej złej woli w celu zaognienia bez tego niezbyt serdecznych stosunków litewsko-łotewskich. Prasa łotewska nie uważa nawet za stosowne z "Rigas Zinas" polemizować.-

Rząd łotewski pragnie właśnie jaknajprędzej granicę litewsko-łotewską ostatecznie ustalić.

Odnośne prace, /sprawozdanie wytkniętych granic przez komisję mieszaną/ znacznie się już naprzód posunęły /od wybrzeża morskiego, aż do Mejteny/. Niezadługo prace te zostaną zakończone i nastąpi wówczas wymiana odpowiednich aktów.-

Wystąpienie "Łatvijas Sargs'a" w sprawie artykułów "Rigas Zinas".-

"Lietuvos Zinios" Nr.201 z dnia 2/IX.r.b. Komunikat Elty. In extenso.-

Pismo łotewskie "Latvijas Sargs" z 31/VIII.r.b. zamieściło artykuł, w którym reaguje na antylitewskie wybryki "Rigas Zinas". Litwa, zdaniem "Latvijas Sargs'a" nie może i nie powinna wyrzekać się Wilna, ani też zgodzić się na jego zamianę na terytorja w Suwalszczyźnie. Przecież terytorja owe, jako czysto litewskie również powinny być zwrócone Litwie. Żądanie zrzeczenia się przez Litwę Wilna wzamian za inne czysto litewskie ziemie jest prawdziwym curiosum. Podobnież dla Łotwy wcale nie jest pod względem strategicznym korzystniej o ile Wilno znajdować się będzie w rękach polskich. Znając tendencje polskie, Łotwa nie może nie rozumieć, że korzystniejszem jest dla niej sąsiedztwo silnej Litwy, niż silnej Polski. Co do zarzucanej Litwie orjentacji niemiecko-rosyjskiej "Latvijas Sargs" sądzi, że to polityka polska zmusza Litwę do szukania sobie oparcia gdzieindziej. Nie jest jednak bynajmniej równoznaczne z jakąkolwiek orjentacją. Od samej Polski najwięcej zależy, ku jakiemu państwu zwróci się Litwa z przyjaźnią polityczną.-

"Lietuva" o polityce bałtyckiej w związku z ostatniemi enuncjacjami prasy łotewskiej.-

"Lietuva" N.197 z dnia 2/IX.r.b. Artykuł p.t.: "Spóźniony lecz godny uznania objaw". Streszczenie.-

Kwestja wileńska, która nie pozwala na realizację związku nadbałtyckiego, wciąż wywiera wpływ nawet na powszednie stosunki pomiędzy państwami nadbałtyckiemi. Litwa wciąż znajduje się w sytuacji wyjątkowej, gdzie tylko wspólne interesy państw nadbałtyckich stykają się z zamiarami Polski. Litwa, która postanowiła nie nawiązywać z Polską stosunków dyplomatycznych zanim nie zostanie zrealizowany układ suwalski, nie bierze też nigdy nawet pośredniego udziału w jakichkolwiek rokowaniach z Polską. Stanowisko to jednak, zwłaszcza w wypadkach kiedy państwa nadbałtyckie mają z Polską wspólne interesy budzi w północnych sąsiadach Litwy nieskrywane niezadowolenie. Rokowania bowiem państw nadbałtyckich z Polską wobec nieuczestnictwa w nich Litwy zmniejsza ich znaczenie a niekiedy wprost uniemożliwia porozumienie. Najjaskrawiej ujawniło się to bodaj ostatnio, podczas rokowań z ZSSR w sprawie paktu gwarancyjnego. Litwa pomimo swych wyjątkowych warunków zdecydowała się na uzgodnienie swego stanowiska podczas tych rokowań ze stanowiskiem Łotwy i Estonji

Okazało się jednak,że Polsce udało się już ukształtować opinję Łotwy i Estonji na swoją modłę.Zainspirowana przez Polskę procedura rokowań państw nadbałtyckich z ZSSR w sprawie paktu gwarancyjnego miała dać Polsce kierowniczą rolę podczas rokowań.Wobec tego rząd litewski ujrzał się zmuszony układać się z ZSSR osobno.Nic nadzwyczajnego w kroku tym nie było ze względu na stałe i znane stanowisko Litwy względem Polski.Wszelako Łotwa i Estonja stałęły w obliczu niemiłej dla siebie perspektywy rozchwiania się rokowań z ZSSR.Polsce dążącej do hegemonji nad Bałtykiem o to tylko zapewnie chodziło.Jednocześnie dyplomacja polska zręcznie wykorzystała nastroje łotewskie,zwalając winę niedojścia rokowań do skutku na Litwę.Tem się też tłumaczy szereg antylitewskich artykułów w "Rigas Zinas".Trudno orzec w jaki sposób wybieg Polski odbije się na przyszłość na stosunkac litewsko-łotewskich.Z faktu jednak, że w ciągu całego miesiąca tolerowała prasa łotewska wystąpienia "Rigas Zinas" należy wnioskowaćże Polsce częściowo przynajmniej udało się na Łotwie zasiać niezdaowolenie z Litwy.Gdyby stan taki miał utrzymać się na stałe,to byłoby godną rzeczą,gdyż Litwa nie dała ze swej strony żadnego powodu do jakiejkolwiek zmiany stosunków. Rząd litewski trzyma się jedynie swego stanowiska.To też o ile obecnie "Latvijas Sargs" pierwszy zorjentował się w sytuacji i stanął w obronie niesłusznie posądzanej Litwy,objaw taki powitać należy z uznaniem,chociaż jest on nieco spóźniony.Należy oczekiwać,że inne pisma łotewskie pójdą w ślad za"Latvijas Sargs´em".-

"Lit. Rundschau" o państwach nadbałtyckich i ich stosunku do Rosji w związku ze sprawą wileńską.-

"Lit.Rundschau" N.197 z 2/IX r.b. Artykuł p.t."Państwa nadbałtyckie a Rosja." Streszczenie.-

Rokowania w sprawie paktu gwarancyjnego pomiędzy państwami nadbałtyckiemi a Rosją sowiecką weszły ostatnio w nową fazę.Państwa nadbałtyckie pragnęły zrazu toczyć z Rosją rokowania wspólne przy jednoczesnym udziale przedstawicieli wszystkich państw zainteresowanych.Rządy łotewski,estoński i fiński opracowały już były wspólną wytyczną,która zmierzała do stworzenia komisji mieszanej.Plan opracowany był w porozumieniu z rządem polskim.Projekt paktu gwarancyjnego i rozjemczego miał być oczywiście wspólny i jednakowy dla wszystkich państw nadbałtyckich.

Litwa,wskutek nieuregulowanej jeszcze kwestji wileńskiej prowadziła z Sowietami układy oddzielne.Wobec odrzucenia przez Sowiety propozycji wspólnych układów z państwami nadbałtyckiemi,wytworzył się pomyślny dla Litwy moment ułożenia się z Sowietami co do osobnego sowiecko-litewskiego paktu gwarancyjnego.W pakcie tym mogłyby zostać jeszcze raz potwierdzone prawa litewskie do Wilna ,które już w Litwie w traktacie pokojowym sowiecko-litewskim z lipca 1920 r. zostały przyznane.-Tymczasem pozostałe państwa nadbałtyckie wobec odrzucenia przez Sowiety propozycji rokowań wspólnych,zdecydowały się na rokowania oddzielne.Do kroku tego skłoniło państwa nadbałtyckie nietylko negatywne stanowisko Sowietów.Polityczna i międzynarodowa pozycja państw nadbałtyckich uwarunkowana jest wielu względami niejednakowemi dla każdego z państw nadbałtyckich zosobna.Fakt ten uwydatnia się zwłaszcza w stosunku do Rosji. Tak np: stosunki polsko-sowieckie prędzej musiałyby wywołać konflikt, aniżeli stosunki fińsko-sowieckie.Finlandja posiadała już przed wojną pewne prawa autonomiczne i jej terytorjalne pretensje nie kolidowały ze stanowiskiem Rosji.Geograficzna i gospodarcza sytuacja Finlandji wymaga i sprzyja gospodarczemu zbliżeniu z Rosją.Samo przez się nastąpić też powinno obecnie

uregulowanie stosunku Finlandji do Rosji pod względem politycz nym.-

Sytuacja Łotwy i Estonji jest do siebie zbliżoną - jednakże oddzielne rokowania z Sowietami nie przedstawiają nie bezpieczeństwa dla żadnego z tych państw.Tekst podstawowy paktów gwarancyjnych pozostaje dla wszystkich państw jednaki.Każdy z tych paktów ma na celu zagwarantowanie obecnych granic każdego zainteresowanego państwa,zapobieżenie wszelkiej agresji i zagładzenie ewentualnych sporów pomiędzy obu stronami prze przez komisję mieszaną.Punkt ostatni jednak stanowi jeszcze p przedmiot gorących sporów.Proponowana przez Rosję komisja mieszana,która składać się ma z przedstawicieli obu stron jest instancją,która może stosować jedynie dochodzenie w danym konflikcie.Natomiast zobowiązujące dla obu stron wyroki mogłaby ferować bądź jakaś osobistość urzędowa,bądź też międzynarodowa instancja sądowa do tego powołana.Ponieważ Rosja Sowiecka nie uznała jeszcze sądu międzynarodowego w Hadze i nie zechciałaby się poddać wyrokówi osobistości urzędowej państwa trzeciego, przeto wysuwa się możliwość zawarcia paktów rozjemczych na wzór zachodnio-europejski.Ewolucja idei zachodnio-europejskiej o sądach rozjemczych zmierza jednak do tego,ażeby zobowiązujące rozstrzygnięcie danego konfliktu pochodziło od międzynarodowej powszechnie uznanej instancji.Pakty gwarancyjne z Rosją Sowiecka przyczynia się do pacyfikacji Europy dopiero wówczas gdy będą one koordynowały się z kompleksem zawartych już paktów rozjemczych.Niejednokrotnie kładło się nacisk na to,że państwa nadbałtyckie po tej a nie innej linji kroczyć muszą.Zasady helsingforskiego paktu rozjemczego pomiędzy Finlandją,Łotwą,Estonją i Polską zobowiązują pośrednio te państwa do przestrzegania powszechnie uznanych zasad o sądach rozjemczych.Pakty gwarancyjne Rosji Sowieckiej z państwami nadbałtyckiemi,które więc mają być zawarte drogą poszczególnych rokowań,musiałyby przeto stanowić skoordynowany kompleks.-

Sprawa wileńska ponownie się przytem wysuwa.Niewątpliwą jest rzeczą, iż Polska w związku z mającemi się odbyć rokowaniami o pakt gwarancyjny,zażąda uznania obecnych granic Wileńszczyzny.Co więcej ak uznanie obecnych stosunków granicznych jest przedzałożeniem,na którem się oprą rokowania o pakt gwarancyjny.Rosja będzie musiała przeto wybierać.Albo pakt gwarancyjny i wynikający stąd traktat handlowy z Polską,albo też trzymanie się dyspozycyj traktatu pokojowego z Litwą /z 1920 r/ co mogłoby doprowadzić do rozchwiania się rokowań o pakt gwarancyjny z Polską.W pierwszym wypadku, który jest zgodnie z dotychczasowemi trudnościami bardzo prawdopodobny,utraciłaby Litwa swego jedynego wielkiego obrońcę swych słusznych pretensyj do Wilna.Przy obecnej konjukturze międzynarodowego stanowiska Litwy,byłaby to dla niej niezmierna klęska,tembardziej,że nawet północni sąsiedzi nadbałtyccy Litwy,są raczej skłonni uznać polską,nie zaś litewską tezę.Przyszłe ukształtowanie się Rady Ligi Narodów,gdzie Polska w każdym razie będzie nie małoznacznym reprezentantem swych interesów,także wywrze pewien wpływ

na rozstrzygnięcie kwestji wileńskiej,-

Uwaga Litwy jest w danej chwili skierowana na Genewę gdzie podczas tegorocznej,jesiennej sesji plenarnej Ligi Narodów zapadną decyzje pierwszorzędnej wagi,W Europie Wschodniej odegrywają się jednak wypadki,zasługujące na niemniejszą uwagę, które na przyszłe ukształtowenie granic państwowych i polityki Litwy mogą mieć decydujące znaczenie,Chodzi tu głównie o wynik sowieckich rokowań o pakt gwarancyjny z państwami nadbałtyckiemi,a w szczególności z Polską,-

Godną uwagi jest rzeczą,że rokowania o traktaty handlowe mają nastąpić dopiero po rokowaniach o pakt gwarancyjny, Stosunki handlowe pomiędzy państwami zwykle kolejności takiej wymagają,W danym wypadku inaczej nawet być nie może ze względu na fakt zmonopolizowania handlu rosyjskiego przez państwo,-

"Lietuva" w odpowiedzi na zarzuty "Rytasa" o rzekomej skłonności do układów z Polską obecnego rządu,-

"Lietuva" Nr,193 z dnia 28/VIII,r,b,Artykuł p,t,:Szkodliwe Aluzje",Streszczenie,-

Obecna opozycja,będąc przy władzy z łatwością dawała się wciągać we wszelakie zbędne rokowania z Polską,Wszystko to działo się za kulisami, w sekrecie przed Sejmem i społeczeństwem,Kopenhaga i Lugano wyjątkowo tylko wypłynęły na światło dzienne budząc w kraju falę rozgoryczenia i protestów,Obecnie zaś chadecy,będąc w opozycji nie mogą się powstrzymać od czynienia rządowi zarzutów polonofilstwa,które na nich przecie ciążyły,Prasa chadecka jest wielce w podobnem inkryminowaniu go gorliwa,zwłaszcza, że dopatrzyła się,iż polityka zagraniczna nowego gabinetu jest zwykłem kontynuowaniem polityki rządu Bistrasa,Do inkryminowań ucieka się opozycja przy każdej okazji, nawet pozornej,Oto fakty:1/nie zdążył jeszcze nowy gabinet przejąć swych funkcyj,gdy "Rytas" zaczął pisać o jakichś nadziejach polskich na porozumienie z nowym rządem w kwestji wileńskiej,2/przyjazd łotewskiego ministra spraw zagranicznych p, Ulmanisa do Kowna znów spotkał się z komentarzami "Rytasa" o jakiemś swatowstwie i pośrednictwie pomiędzy Litwą a Polską, 3/skoro tylko zostanie zlikwidowany jaki drobny zatarg o wiechy przy linji demarkacyjnej bez interwencji Ligi Narodów,niezwłocznie wykorzystuje to "Rytas" dla inkryminowania rzekomych rokowań z Polską,4/niech tylko w prasie polskiej ukaże się zwykła wzmianka o przewidywanej poprawie stosunków polsko-litewskich,już zaraz "Rytas" dopatruje się w tem wyrzeczenia się przez nowy rząd Wilna,-

"Elta" co tydzień niemal zmuszona jest inkryminowania podobne dementować,Opozycja stwarza wprost fikcyjne zarzuty,Najjaskrawszym bodaj przykładem tego jest zamieszczona w "Rytasie" N,192 wzmianka o widzeniu się p,Sidikauskasa i Balutisa z p,Kognowickim w Kownie z jednej strony i o"tajnej"misji prof. Woldemarasa do Genewy - z drugiej,Ponieważ p,Kognowicki przedstawiony jest w świetle bliskiego przyjaciela p,Piłsudskiego, przeto łatwo odnieść można wrażenie,iż p,Sidiskauskas istotnie kontynuuje układy z Lugano,o których niedawno mówił polski minister spraw zagranicznych p,Zalewski i że prof,Woldemaras delegowany został w celu podpisania jakiegoś traktatu,Okazało się jednak, że p,Sidzikauskas i Balutis nie toczyli z p,Kognowickim żadnych pertraktacyj,lecz spotkali się z nim jak to się często przytrafić może na obiedzie w hotelu Litewskim o jednakowej porze,Prof,Woldemaras zaś wyjechał zagranicę nie z żadną tajną misją,a tylko jako delegat międzyparlamentarnej grupy sejmowej, a więc w sprawach nic wspólnego z inkryminowanymi mu układami nie mających,-

Przykłady powyższe dobitnie świadczą o środkach jakich ima się opozycja dla stworzenia w kraju pożądanej dla siebie opinji.Wysuwane przez prasę opozycyjną aluzje wzbudzają w społeczeństwie nieuzasadniony niepokój i dlatego są niewątpliwie dla państwa szkodliwe.-

"L i e t u v a" o r o k o w a n i a c h P o l s k o - s o w i e c k i c h w s p r a w i e p a k t u g w a r a n c y j n e g o .-

"Lietuva" N.196 z 1/IX.r.b.Artykuł p.t."I Polska układać się będzie z ZSSR." Streszczenie.-

Niedawno prasa polska twierdziła,iż zbyteczną dla Polski jest rzeczą układanie się z Sowietami w sprawie paktu gwarancyjnego,ponieważ dla politycznych stosunków polsko-sowieckich absolutnie wystarcza traktat ryski.Obecnie zaś polska ajencja telegraficzna donosi,że poseł sowiecki w Warszawie wręczył pomimo wszystko rządowi polskiemu projekt paktu gwarancyjnego,z którym rząd polski ma gruntownie się zapoznać,po powrocie z Genewy polskiego ministra spraw zagranicznych p.Zalewskiego.-

Z wiadomości powyższej należy wnioskować,iż pierwsze oświadczenie prasy polskiej było jedynie manewrem taktycznym, mającym na celu ukrycie prawdziwego stanowiska rządu polskiego w sprawie paktu gwarancyjnego.Pozatem dyplomacja polska żywiła nadzieję,że rokowania państw nadbałtyckich z ZSSR będą toczyły się zgodnie z planem polskim,to zn.,że Polska będzie mogła brać w nich udział.W związku z tem spodziewała się dyplomacja polska,że zdoła opracować dla państw nadbałtyckich taki projekt paktu gwarancyjnego,któryby mógł w przyszłości służyć za podstawę paktu gwarancyjnego polsko-sowieckiego.Pakty gwarancyjne państw nadbałtyckich z Sowietami, stanowiłyby pod tym względem dla dyplomacji polskiej precedens.Wszystkie te nadzieje jak wiadomo zawiodły.Państwa nadbałtyckie zdecydowały się na oddzielne,poszczególne rokowania z Sowietami w sprawie paktu.Konjunktura znacznie się wobec tego zmieniła.Polska jednak w dalszym ciągu nie wierzy,aby państwa nadbałtyckie bez jej kierownictwa mogły uzyskać od Sowietów jakieś korzyści.Z drugiej znów strony łatwo się może zdarzyć, że tekst paktu przyjęty przez państwa nadbałtyckie zostanie zaproponowany także Polsce,jako maximum ustępstw sowieckich.W każdym razie należy uważać,że wręczenie projektu paktu gwarancyjnego rządowi polskiemu odbyło się nie bez zasadniczej zgody tego ostatniego.

Z komunikatu "Tassa" w sprawie zaproponowanego Polsce projektu paktu gwarancyjnego wynika,że projekt ten powtarza niemal słowo w słowo propozycje sowieckie udzielone państwom nadbałtyckim,a więc:1/powstrzymanie się obu państw od wszelkich agresywnych działań,2/obustronne przyrzeczenie neutralności na wypadek agresji państwa trzeciego na jedną ze stron,3/nie figurowanie w żadnych politycznych czy ekonomicznych traktatach skierowanych przeciwko jednej ze stron,4/likwidowanie ewentualnych konfliktów za pośrednictwem międzynarodowej komisji mieszanej.-

Polska, rzecz prosta, zainteresowana jest w bezpieczeństwie ustalonych przez traktat ryski granic.Zaproponowany Polsce projekt traktatu gwarancyjnego stanowi pod tym względem znaczne dopełnienie traktatu ryskiego.Trudno też wierzyć w szczerość oświadczeń p.Zalewskiego,iż Polska rzekomo nie ma potrzeby podpisywania obok traktatu ryskiego,nowego jeszcze traktatu politycznego.P.Zalewski jadąc do Genewy uznał za stosowne przyjąć w gmachu poselstwa polskiego w Paryżu przedstawicieli prasy i poinformować ich o stanowisku Polski w sprawie paktu gwarancyjnego z Sowietami.Fakt ten świadczy o tem,że dyplomacja polska liczyć się musi z opinją,jaką sama wytwarzała dotychczas w Europie Zachodniej o rzekomej misji Polski,jako

przedmurza cywilizacji zachodniej przed wschodnim zalewem.Na podtrzymaniu tej opinji bardzo teraz Polsce zależy ze względu na swe pretensje do miejsca w Radzie Ligi Narodów.Nic też dziwnego, że przed sesją Ligi Narodów p.Zalewski uważał propozycję sowiecką za sprzeciwiającą się obowiązkom,jakie statut Ligi Narodów nakłada na swych członków.-

Należy wszelako się spodziewać,że po sesji Ligi Narodów,kiedy Polska już trafi do Rady Ligi Narodów,p.Zalewski przypomni, że najszczytniejszym celem Ligi Narodów jest utrzymanie pokoju.Ponieważ zaś pakt gwarancyjny z ZSSR ku temu celowi właśnie zmierza,przeto być może, iż p.Zalewski,po powrocie z Genewy uzna za stosowne złożenie przedstawicielom prasy oświadczenia o korzystności wschodniego Locarno dla światowego pokoju.Spodziewana po powrocie z Genewy wizyta p.Zalewskiego w Moskwie może odegrać niemałą rolę w sprawie "naprawy" stosunków polsko-sowieckich.-

Wszystko naogół wskazuje więc na to,że i Polska wyczekawszy odpowiedniego momentu układać się będzie z Sowietami o pakt gwarancyjny w sprawie którego toczą się układy z ZSSR z Łotwą,Estonją i Finlandją,a już na ukończeniu są układy sowiecko-litewskie.-

"Rytas" o litewskiej polityce zagranicznej w stosunku do Rosji.-

"Rytas" N.1924 z dn.29/VIII.r.b.Artykuł p.t.:"Nasza polityka a Sowiety".Streszczenie.-

Nowy rząd litewski znalazł przygotowany grunt na rokowania z bliższymi i dalszymi sąsiadami.Zwłaszcza jeżeli chodzi o Sowiety.

Waga polityczna Litwy w stosunku do Rosji Sowieckiej nie jest tak drobną jakby się to ,na pierwszy rzut oka,ze względu na obszar zajmowanych terytorjów,wydawało.Wśród mocarstw zachodnich, które długo i bezowocnie próbowały dojść z Sowietami do porozumienia w sprawach ekonomicznych panuje obecnie tendencja zmuszenia Sowietów do ustępstw drogą stworzenia bloku antysowieckiego.W sprawie tej głównie Anglja rej wodzi.W związku z tem wyłania się dla Litwy kwestja popierania planów angielskich czy też sprzeciwiania się im.-

Izolacja Rosji w polityce ogólno-europejskiej nie budzi żadnych wątpliwości.Z tego względu porozumienie z Litwą byłoby dla Sowietów nietylko znacznym sukcesem moralnym,lecz przerwałoby jednocześnie obręcz,jaką zamierza się Rosję opleść. Litwa kwestję tę powinna sobie jasno uprzytomnić.Litwa powinna nie stracić z oczu zasady "do ut des".Ryzykując kolizję z zawsze przyjazną dla Litwy polityką angielską,ryzykując skierowaniem przeciwko sobie polityki większości państw europejskich, Litwa,dając Rosji realne gwarancje i przyczyniając się do jej sukcesu moralnego,powinna otrzymać wzamian realną kompensatę, która przynajmniej w części zrównoważyłaby ryzyko na jakie Litwa się wystawia i przynajmniej w części wynagrodziłoby przyczynianie się Litwy do sukcesów sowieckich.Litwa ma kilka zasadniczych problemów do rozstrzygnięcia:1/Wilno,2/realna granica z Sowietami, 3/Kłajpeda.-

Przedwszystkiem wysunąć Litwa musi podczas rokowań z Sowietami kwestję zwrotu Wilna.Sowiety winny udzielić Litwie wyraźnej niedwuznacznej definicji swego stanowiska do do przynależności Wilna oraz niemniej wyraźnie przyrzec Litwie efektywne w tej sprawie poparcie skoro tylko zajdzie tego potrzeba. Jednocześnie Sowiety winne wypowiedzieć się w sprawie wypełnienia dyspozycyj traktatu pokojowego z lipca 1920 r.zwłaszcza jeżeli chodzi o przeprowadzenie realnej granicy między Litwą a Sowietami.Pozatem powinno się jasno postawić kwestję zawarowanego w traktacie spławu 100.000 ha lasu,zwrotu Metryki Litewskiej depozytów w kasach oszczędnościowych i t.d.Pozatem Sowiety winn

ne się jasno wypowiedzieć w sprawie przynależności Kłajpedy i odwołać wszystkie swe noty z protestami przeciwko decydowaniu o losie Kłajpedy bez udziału Sowietów.

O traktacie z Sowietami można mówić jedynie pod pewnemi warunkami.Wszystko zależy od jasności i stanowczości z jaką Sowiety się wypowiedzą w żywotnych dla Litwy,poruszonych po wyżej sprawach.-

Zasadniczo nie jest dla rządu litewskiego wskazany pośpiech w podpisywaniu traktatu z Sowietami.Traktat ten może zagrodzić Litwie drogę do mocarstw zachodnio-europejskich,skąd Litwa być może uzyskałaby o wiele realniejsze i korzystniejsze propozycje zaspokojenia swych żywotnych interesów.Narazie należałoby mieć wolne ręce.Litwa nie ma wyrachowania trafić obecnie pod wpływ Rosji i udzielić przyrzeczeń,nić,albo bardzo mało wzamian zyskując.Na wypadek presji sowieckiej nie powinna się podawać.Należy narazie zająć stanowisko wyczekujące.-

Artykuły prasy litewskiej w związku z wyjazdem delegacji litewskiej na VII sesję Ligi Narodów.-

"Lietuva" w Nr.120 w związku z odjazdem delegacji litewskiej na VII sesję Ligi Narodów.omawia zadania,jakie delegacja ta przed sobą.-

Jedne z pośród tych zadań są natury ogólnej i delegacji litewskiej wypadnie zetknąć się z niemi na posiedzeniu plenarnem,inne natomiast dotyczą Litwy bezpośrednio i te w większośc wypadków będą rozważane w Radzie Ligi Narodów.W naszych czasach - pisze "Lietuva" - kiedy to międzynarodowe państwowe stosunki są ściśle pomiędzy sobą powiązane,Litwę, jak też inne mniejsze państwa więcej mogą obchodzić zagadnienia natury ogólnej,które aczkolwiek bezpośrednio nas nie dotyczą,przecie wywierają wpływ na politykę świata,mogą spowodować też dla naszej Republiki duże polityczne konsekwencje.-

Tu w pierwszym rzędzie interesuje nas kwestja rozszerzenia Rady Ligi Narodów.-

Litwie zależy na tem, by Liga Narodów, jako instytucja ustanowiona w celu utrzymywania międzynarodowego pokoju, mogła spokojnie i owocnie pracować.Wymaga to możliwie doskonałej organizacji Ligi Narodów - z jednej strony, z drugiej zaś strony,instytucja ta winna być strzeżona od wszystkiego, coby było w stanie obniżyć jej autorytet.Rodzące się zaś obecnie w związku z przewidywanem przyjęciem do Ligi Narodów Niemiec - żądania niektórych państw co do rozszerzenia Rady Ligi,a zwłaszcza żądanie miejsca przez Polskę,może się stać niepożądanem dla rozwoju idei Ligi Narodów.Delegacji litewskiej wypadnie tu w odpowiedniej chwili wykorzystać przewidziane przez statut Ligi prawa w celu zmniejszenia,mogącego wyniknąć stąd niebezpieczeństwa.-

Litwę także nie mogą nieobchodzić zagadnienia,dla których zwołano konferencję ekonomiczną i rozbrojeniową.Konferencje te na szeroką skalę traktujące światowe zagadnienia gospodarcze i kwestję bezpieczeństwa mogą w znacznym stopniu przychylić się do opanowania wszędzie dziś odczuwanego kryzysu ekonomicznego - z którym walka, jak wykazało doświadczenie,jest możliwa tylko przy wspólnem przez wszystkie państwa tych spraw omówieniu.-

Z pośród zagadnień o charakterze ogólnym winny nas jeszcze zainteresować wybory niestałych członków do Rady Ligi Narodów.Tu oczywiście,winniśmy się troszczyć o to,by o ile to od nas zależy - do Rady zostały wybrane tylko zaprzyjaźnione z Litwą państwa.-

Wreszcie - wobec prowadzonej obecnie na Litwie polityki oszczędnościowej,winien nas zaciekawić budżet Ligi Narodów,część którego Litwa jako członek winna co roku pokrywać.-

Z zagadnień,składającvch się na porządek dzienny Rady Ligi Narodów,nas bezwątpienia najbardziej obchodzi skarga Sejmiku Kłajpedzkiego.Wrogowie nasi dokładają starań,bv skargę tę w sferach Ligi Narodów spopularvzcwać.Trudno sobie wyobrazić gorszej w stosunku do swego państwa przysługi,od tej,jaką swą skargą sprawili Kłajpedzianie.-

Dalej,podobnie,jak wszvstkie poprzednie,tak i ta sesją nie obejdzie się bez wertowania rozmaitvch zagadnień,związanvch ze sprawą wileńską.-

Tu delegacji wileńskiej wypadnie przypomnieć Radzie daną przez Polskę obietnicę dotyczącą przywrócenia status quo ante z 15 lutego przy odcinku Kiszebłockim,który to odcinek po dziś dzień pozostaje w polskim ręku.-Również wypadnie delegacji litewskiej czynić w Radzie starania,by przebywający w polskiej niewoli dwaj lotnicy,którzy nierozmyślnie trafili na terytorjum okupowanej Litwy - zostali wraz z aeroplanami zwróceni,podobnie,jak to w swoim czasie uczyniła Litwa z polskiemi aeroplanami które wylądowały na terytorjum litewskiem.-

Pozatem pomijając kilka mniejszej wagi zagadnień pośrednio, czy też bezpośrednio dotyczących Litwy, trzeba zaznaczyć,że sesją nadchodzącą jesteśmy zainteresowani szczególnie, tem więcej, że związane z przystąpieniem Niemiec - zagadnienia Ligi Narodów łatwo mogą skomplikować całą pracę nadchodzącej sesji.-

"Lietuva" Nr.196 z 1/IX.r.b. Artykuł p.t.:"Genewa w obliczu nowych kombinacyj politycznych"Streszczenie.-

Pisma szwajcarskie,/zwłaszcza "Journal de Geneve" i "Bund"/ będąc dobrze poinformowane w sprawach Ligi Narodów,codziennie donoszą o coraz to nowych kombinacjach,mogących wpłynąć na kwestję powiększenia składu Rady Ligi Narodów.Z kombinacyj tych na wyróżnienie zasługują zwłaszcza trzy następujące: 1/kwiestja powiększenia Rady Ligi Narodów pozostaje narazie otwartą,Niemcy wchodzą do Ligi Narodów i otrzymują stałe miejsce w Radzie Ligi Narodów,2/Niemcy otrzymują w Radzie Ligi Narodów miejsce stałe,Polska zaś i Hiszpanja niestałe,na okres trzy-letni,3/Niemcy otrzymują w Radzie Ligi Narodów miejsce stałe,Hiszpanja zaś i Polska miejsce połowicznie stałe,to znaczy wybierane są do Rady Ligi Narodów narazie na przeciąg trzech lat z gwarancją wyboru ponownego i t.d.

Chorym na megalomanję Hiszpanji i Polsce do przyjęcia byłaby jedynie trzecia kombinacja.Pół-stałe miejsce w Radzie Ligi Narodów /siege semi-permanente/ w praktyce byłoby równoznaczne z miejscem stałem.Powtarzane co trzy lata wybory byłyby jedynie zwykłą formalnością.To też wątpliwą jest rzeczą czy na kombinację taką zgodzą się Niemcy oraz państwa mniejsze.Te ostatnie musiałyby bowiem przy takim systemie zbyt długo wyczekiwać swej kolejki do Rady Ligi Narodów,gdyż na 6 miejsc niestałych dwa byłyby stale zajęte.Pozatem,w związku z podziałem miejsc w Radzie Ligi Narodów na stałe,półstałe i niestałe,państwa mniejsze odegrywałyby w Radzie Ligi Narodów znikomą rolę.-

Druga kombinacja byłaby bardziej dla państw mniejszych dogodna,za wyjątkiem rzecz prosta Litwy,która nie może zgodzić się nawet na niestałe miejsce Polski w Radzie Ligi Narodów,zanim Polska nie wypełni swych międzynarodowych zobowiązań /ugoda Suwalska z 7/X.20 r./.Całkiem słusznie też delegacja litewska na ostatniej nadzwyczajnej sesji Ligi Narodów w swem memorandum podkreśliła,że Polska nie może zostać członkiem Rady Ligi Narodów,gdyż nie wypełnia nawet swych obowiązków członka Ligi Narodów.Właściwie więc Polska powinnaby zostać całkiem z Ligi Narodów usunięta.-Jedyną więc dającą się w obecnych warunkach dla Litwy pomyśleć kombinacją, jest pierwsza, t.zn.przyjęcie Niemiec na stałego członka Rady Ligi Narodów i pozostawienia kwestji dalszego powiększenia Rady otwartą.-

"Rytas" Nr.192 z 27/VIII.r.b.Artykuł p.t.:"Oczekiwane plenum Ligi Narodów".Streszczenie.-

Rząd litewski podczas ubiegłej zimowej sesji Ligi Narodów zajął jak wiadomo w stosunku do aspiracyj polskich /uzyskanie miejsca w Radzie Ligi Narodów/ stanowisko bardzo zdecydowane.Dzisiaj zdecydowania tego w rządzie litewskim nie widać. Trudno określić przyczynę tego.Być może są to wyniki przypadkowych interview z pp.Kognowickimi,lub może żądania mniejszości narodowych /Polacy na Litwie/ wzamian za poparcie rządu.Rząd obecny niemal nic w ciągu trzech miesięcy w sprawie tej nie zdziałał.-

Dwa wywiady u min. Sidzikauskas.-

Komunikat A.T.E. z dnia 8/IX. 1926 r.-

Korespondent Ajencji Telegraficznej "Express" otrzymał ze strony delegata litewskiego na VII-me assemblee Ligi Narodów zgodę na wywiad,który odbył w lokalu delegacji litewskiej. Na zastrzeżenie korespondenta A.T.E.,iż jest polskim dziennikarzem,minister pełnomocny Litwy nie wyraził żadnego zdziwienia.-Wywiad trwał godzinę.Pomimo zatrzeżenia unikania "spraw drażliwych",trudno było ich uniknąć.Mówiąc o stosunku Litwy i państw bałtyckich do Sowietów,minister Sidzikauskas wyraził zdanie,że największe szanse będą miały pakty zawierane oddzielnie między Rosją, a poszczególnemi państwami.-

W obecnym stanie rzeczy-minister Sidzikauskas nie widzi żadnego prawdopodobieństwa przywrócenia dawnych form historycznych pomiędzy Polską i Litwąmp,przeszkodą jest sprawa terytorjalna.Dopóki nie zostanie ona uregulowana,Litwa nie może nawiązać stosunków z Polską.Na uwagę korespondenta A.T.E.,że bez nawiązania stosunkóe dyplomatycznych niemożliwe jest omówienie spraw interesujących obydwa państwa,minister Sidzikauskas odpowiedział:"Nie uważam tego za słuszne.Uważam rokowania za możliwe.Były momenty,kiedymówiliśmy z Polską.Opinja polska sądzi,że jesteśmy tworem sztucznym,podsycanym przez Sowiety,przez Niemcy z drugiej,aby dokuczyć Polsce.Jest to błędne.".

Minister stanowczo zaprzeczył pogłoskom,które niejednokrotnie ukazywały się w prasie o istnieniu rzekomego traktatu Litwy z Sowietami,na mocy którego Litwa nie może rokować z Polską bez zgody Sowietów.Swe wywody w tej sprawie minister zakończył temi słowami:Gdyby miało dojść do uregulowania naszego stosunku z Polską,nie będziemy się na nikogo oglądali,jednakże,dopóki to nie nastąpi,wszelkie stosunki są niemożliwe,nie wyłączając stosunków gospodarczych.Przechodząc na temat obecnego rządu min.Sidzikauskas oświadczył:"Z obecnym rządem moglibyśmy prędzej niż z każdym innym dojść do porozumienia.Marszałek Piłsudski jest wielkim romantykiem,specjalnie w sprawach,dotyczących kwestji litewskiej.-

"Memeler Dampfboot" Nr.209. z 7/IX.r.b. podaje:

Poseł litewski w Berlinie p.Sidzikauskas udzielił specjalnemu korespondentowi "Danz.Neuesten Nachrichten" następującego wywiadu:Kłajpeda znajduje się w poważnych trudnościach wskutek napiętych stosunków polsko-litewskich.Ligą Narodów okazała się w sprawie wileńskiej bezsilną.Normalne stosunki między Litwą a Polską nie nastąpią jednak,jak długo trwa krzywda wileńska.Litwa walczy o naprawienie tego pogwałcenia prawa.W bliskiej przyszłości Litwa ponownie wysunie przed Ligą Narodów kompleks spraw i wykaże,iż gospodarcze ożywienie Litwy jest ciasno związane z naprawieniem wyrządzonej jej przez Polskę krzywdy.-

---

II. ŻYCIE GOSPODARCZE .

Vygandas o traktatach handlowych Litwy .-

" Liet. Ukis" t. IV. Nr. 7. /46/ z lipca r. b. Artykuł p.t. " W sprawie naszych traktatów handlowych ".-

Streszczenie:

Litwa, w zestawieniu z krajami sąsiedniemi , pozostała daleko w tyle pod względem rozwoju i regulacji swych stosunków handlowych . Dwie są tego przyczyny .Po pierwsze winna temu jakość produkcji litewskiej . Litwa wyłącznie niemal wytwarza produkty rolnicze . Na te ostatnie ~~tatnie~~ dotychczas łatwo było znaleść rynek zbytu to też Litwa nie troszczyła się zbytnio o nowe rynki zbytu . Druga przyczyna - to niedbalstwo i poniekąd nieumiejętność w sztuce zdobywania nowych rynków zbytu.-

Dotychczas Litwa podpisała zaledwie trzy pełne i stałe traktaty handlowe , a mianowicie : z Niemcami, Czechosłowacją i Norwegją. Pozostałe traktaty w liczbie 7-miu / z Łotwą, Szwecją, Danją, Islandją , Anglją, U.S.A. Szwajcarją i ks. Lichtensztein/ są krótkiemi , prowizorycznemi ugodami , które małą odegrały rolę.-

Praktyka wykazała , że najważniejszymi rynkami dla eksportu litewskiego są: Niemcy , Anglja, Łotwa, Dalej : Czechosłowacja , Holandja i in. Wszystko to są jednak rynki zbytu dla produktów rolniczych . Wyrobów przemysłu wywozi Litwa bardzo mało . Tymczasem należy o przemysł i o zbyt dla niego również się troszczyć.- Najważniejszym rynkiem zbytu dla przemysłu litewskiego będzie muiała być w przyszłości Rosja .- Eksport litewski do Rosji jest narazie niepokaźny .- W 1925 r. wyraził się sumą 6.446.I tys. lit. , czyli 2,66% całego eksportu litewskiego . W ciągu I-go kwartału r.b. eksportowała Litwa do Rosji na sumę I.489,5 tys. lit. , czyli 2,12 % całego eksportu . Te znikome liczby przypisać należy z jednej strony słabo rozwiniętemu przemysłowi litewskiemu , z drugiej zaś- różnym anormalnym okolicznościom , utrudniającym handel Litwy z Rosją.-

Pierwszem zadaniem litewskiej handlowej polityki zagranicznej jest regulacja stosunków handlowych z Niemcami i Rosją.-

Z Niemcami zawarła Litwa traktat handlowy już w 1923 r. Z różnych niezależnych przyczyn wszedł on jednak w życie dopiero w maju r.b. Zachodziła jednak konieczność zmiany tego traktatu , a to wskutek jego przestarzenia i niedostosowania do nowych warunków handlu. w związku z tem, porozumiano się z rządem niemieckim w sprawie rychłego rozpoczęcia układów.- Winno się z Niemcami porozumieć co do eksportu i tranzytu bydła i mięsa z Litwy , które to produkty nie mają , wobec odnośnego zakazu niemieckiego ,rynku zbytu . Pozatem należałoby się zawrzeć z Niemcami konwencję celną , gdyż wprowadzona przez Niemcy w sierpniu r. ub. taryfa celna ogromnie utrudnia lub wprost w niektórych

wypadkach uniemożliwia eksport litewskich produktów rolniczych do Niemiec . Wogóle , ekonomiczne porozumienie z Niemcami ma dla Litwy jaknajżywotniejsze znaczenie . Wprawdzie Litwa mogłaby znaleść dla swych produktów nowe rynki zbytu i uwolnić się od zbyt wielkiej zależności od rynku niemieckiego : pomimo tego jednak , rynek niemiecki zawsze będzie miał dla litewskiego handlu zagranicznego wielkie znaczenie , ze względu na gieograficzne położenie i gospodarczą strukturę obu krajów.-

Z Rosją nie posiada Litwa dotychczas żadnego traktatu handlowego . Układy w tej sprawie rozpoczęto dopiero w r. b. Stosunki handlowe z SSSR noszą specjalny charakter , ze względu na to, że handel zagraniczny Rosji jest zmonopolizowany przez rząd .- Układy więc handlowe z Sowietami dotyczyć będą już nietylko norm lecz i samego objektu handlu.-

Dotychczas Litwa nie figurowała w planie zakupów sowieckich zagranicą. Litwa była traktowana jedynie jako sojuszniczka Łotwy i przypadały na nią jedynie zakupy , niedokonane w Łotwie.-

Bezpośrednie stosunki litewsko- sowieckie są niezbędne. W tym celu należy stworzyć traktat handlowy , posiadać handlowe przedstawicielstwo sowieckie / torgpred / w Kownie i podobne przedstaw. lit. w Moskwie.

S t o s u n k i e k o n o m i c n e m i ę d z y L i t w ą a S z w e c j ą .-

" Liet. Ukis " t. IV Nr. 7/46/ z lipca r.b. Artykuł p.t. " Stosunki ekonomiczne między Litwą a Szwecją ".- Artykuł ten napisała jedna z uczestniczek wycieczki litewskiej do Szwecji , jaka się odbyła w czerwcu r.b. , z inicjatywy T-wa Szwedzko - Litewskiego w Szwecji.- Streszczenie :

D o t y c h c z a s o w e s t o s u n k i e k o n o m i c z n e l i t e w s k o - s z w e d z k i e - przedstawiają się nader skromnie . Tak np. w 1924 r. Litwa eksportowała do Szwecji zaledwie 0,2 tonny ogrodowizn na sumę 0,4 tys. lit. oraz 0,6 ton.nabiału na sumę 3,9 tys. l. W 1925 r. eksport litewski do Szwecji wynosił 13,7 t.owsa na sumę 5,5 tys. l. ,33,0 t. wyki na sumę 12,0 tys. l., 12,5 t. peluszki na sumę 5,8 tys. l. i 66,9 tys. jaj na sumę 23,6 tys. l. Drzewa eksportowała Litwa do Szwecji w 1924 r. 528,9 t.na sumę 350,7 tys. l. , zaś w 1925 r. / drzewo obrobione/ - 124,3 ton na sumę 20,2 tys. l. i forniru /fanera?/ 8,5 t.na sumę 7,0 tys. lit. Nasienia w 1924 r - 8,0 t. na sumę 2,5 tys. l. i lnu 45,0 t. na sumę 192,9 tys. l. : w 1925 r.-nasienia koniczyny 4,4 t. na sumę 18,6 tys. l. ,nasienia tymotki - 0,3 t. na sumę 0,5 tys.l. i lnu 457,6 t. na sumę 784,9 tys. lit. W ciągu pierwszego kwartału r.b. eksportowała Litwa do Szwecji 82,3 t. nasienia koniczyny na sumę 606,2 tys. lit. nasienia tymotki - 14,0 t.na sumę 54,0 tys.lit. : lnu 694,1 t. na sumę 2,085 ,6 tys.l. pakuł lnianych -20,6 t. na sumę 55,2 tys. lit. :nabiału / masło/ - 2,0 t. na sumę 17,0 lt. : wyki -78,8 t. na sumę 28,3 tys. lit.

Szwecja zaś importuje do Litwy : wyroby metalowe , produkty przemysłu elektrycznego , papier , materjał budowlany i śledzie.- Szwecja importowała do Litwy w 1 9 2 3 r. : maszyn i narzędzi rzemieślniczych 8,1 kg. na sumę 22,6 tys. lit. : maszyn rolniczych 30,0 kg.na

sumę 42,6 tys. l. : innych wyrobów metalowych I94,9 kg na sumę I94,5 tys. lit. : produktów przemysłu elektrycznego 5,6 kg. na sumę I7,0 tys. lit.: cementu wapna i innych materjałów budowlanych 223,2 kg. na sumę 23,2 tys lit. : wyrobów z papieru 30,I kg. na sumę I0,6 tys. lit. śledzi 28,5 kg. na sumę I2,0 tys. lit. : przetworów mineralnych 693,7 tonny na sumę I0,2 tys. lit.
W I 9 2 4 r o k u : wyrobów matalowych I.445,7 tonny na sumę 98,I tys. lit. : maszyn rolniczych 64I ,I tonny na sumę I.283 tys. lit. : innych maszyn i ich części 278,2 tonny na sumę 957,6 tys. lit.innych wyrobów metalowych I4,2 t. na sumę 83,3 tys lit. : materjału budowlanego 7.942,6 t. na sumę 508,4 tys. lit. : różnych aparatów i preparatów elektrycznych 9,5 tonny na sumę 38,7 tys. lit papieru i wyrobów z papieru I95,4 t. na sumę I03,8 tys. lit. : śledzi 324,5 tonny na sumę I89,2 tys. lit. : koni 76, 4 sztuk /?/ na sumę 7I2,0 tys. lit: trzody chlewnej 0,6 tonny na sumę 5,0 tys. lit. : ryb i konserw rybnych I,0 t. na sumę 3,8 tys. lit. : nawozów rolniczych 25,I78,0 t. na sumę 2.7I7,4 tys. lit: produktów bydlęcych 4,8 tonny na sumę I3,5 tys. l. : chemikalje 25,7 t.na sumę 35,4 tys. lit. : materjału leśnego 6,8 t. na sumę 6,6 tys. lit. : wyrobów z drzewa 2,5 t. na sumę 5,2 tys lit. : przetworów mineralnych I4,2 t. na sumę 93,3 tys. lit.
I 9 2 5 r o k . : koni I47 szt. na sumę I27 tys. lit spirytusu 308,I t. na sumę 320,2 tys. lit. : przetworów ze spisrytusu I,4 t. na sumę 3,9 tys. lit. : konserw rybnych I,5 t. na 4,7 tys.lit. : śledzi I4I,4 t. na 83,4 t.lit. nawozów rolniczych 7.2I4,3 t. na I.037 ,2 tys. lit: superfosfatu 22.793,2 t. na sumę 3.I34,9 tys. lit.: cementu - I6.237,9 t. na I.492,5 tys. lit. : wapna mielonego i palonego I80,6 t. na sumę 35,0 tys.lit.: wyrobów ze śpiżu 27,9 t. na 48,8 tys. lit.: maszyn rolniczych 208,2 t. na sumę 688,3 tys. lit.: lokomobilów 5I,2 t. na I79,0 tys.lit. tarktorów 4,7 t. na 11,0 tys. lit. innych maszyn 67,6 t. na 246,4 tys. lit. instrumentów i aparatów naukowych 3,I t. na 47,6 tys. lit.: papieru i wyrobów z papieru 575,I t. na I94,0 tys. lit. : przędzy bawełnianej 5,8 t. na 5I,8 tys.l. tkanin bawełnianych I4,5 t. na I5I,6 tys. lit.

Naogół więc biorąc , Szwecja umie wyzyskiwać możliwości swego importu do Litwy , czego znów o Litwie nie da się powiedzieć .Tak np. w I923 roku w zagranicznym eksporcie litewskim , Szwecja nie figuruje jeszcze jako osobne państwo . Tymczasem w imporcie szwedzkim do Litwy , ta ostatnia zajmuje już osobną pozycję , przyczem import ten kosztował Litwę ogółem 338,2 tys. lit. W I924 r. Litwa eksportowała do Szwecji ogółem 582,8 tonny na sumę 552,6 tys. l. /0,2I% całego eksportu litewskiego w I924 r./,natomiast importowała 44.642,5 t. na 7.393,3 tys. lit. Jeszcze bardziej rażący stosunek zachodził w I925 r. , kiedy to eksport litewski do Szwecji wynosił I.680,5 t. na I.9I6,5 tys. lit., zaś import - 7I.06I,9 t. na 8.876,3 tys. lit.

W ciągu I-go kwratału r.b. eksport litewski do Szwecji wyniśł 902,9 t. na 2.920,6 tys. lit. czyli 4.I5 % całego kwartalnego eksportu , import zaś - 3.I72,7 t. na : I.6I7,9 tys. lit. ,czyli 3,27% całego importu kwartalnego.

W ciągu I-go kwartału zaś I925 r. eksport litewski do Szecji wyniósł I.235,2 t. na 855,5 tys. lit. ,czyli I,34% całego kwartalnego eksportu : import zaś5.204,7 t. na I.273,I tys. lit., czyli 2,08% całego importu kwartalnego.-

W r.b. więc wzrost eksportu litewskiego do Szwecji jest w zestawieniu z r.ub. bardzo wybitny.-

P e r s p e k t y w y e k s p o r t u l i t e w s k i e g o d o S z w e c j i przedstawiają się naogół pomyślnie . Poza eksportem lnu, zboża i nasienia koniczyny, mogłaby Litwa przedewszystkiem rozwinąć eksport produktów

- -

spożywczych / kartofle , świeże i suszone owoce, świeżaeprażona wołowina i świnina , szynki tuczone kury ,gęsi i kaczki ,jaja , masło, sery i,t,d,/, Eksperci szwedzcy twierdza nawet , że c a ł y eksport produktów spożywczych z Litwy mógłby znaleść zbyt na rynku szwedzkim , Dla Litwy byłoby to wielkim sukcesem , gdyż mogłaby Litwa przynajmniej częściowo otrząsnąć się od przemożnego panowania rynku niemieckiego,- Najmniejsza zmiana czy reforma rynku niemieckiego ogromnie i najczęsciej szkodliwie odbija się na całym bilansie handlowym Litwy, Pragnąc jednak opanować rynki skandynawskie dla swych produktów spożywczych winna Litwa podnieść jakość tych ostatnich , Pozatem , dla popierania produktów litewskich w Szwecji , należałoby stworzyć tam cały szereg konsulatów, Wreszcie aktualną jest kwestją zawarcie ze Szwecją traktatu handlowego , Prowizoryczny układ handlowy litewsko- szwecki z 1923 r, bynajmniej nie zadawalnia realnych potrzeb handlu między tymi dwoma krajami,- Z czasem , po spełnieniu wszystkich tych warunków , dałoby się rzecz- prosta w bardziej należyty sposób uregulować bezpośrednią komunikację pomiędzy Litwą a Szwecją,-

Rozwinięciem eksportu litewskiego do Szwecji , należałoby się poważnie zająć , Dotychczas bowiem praktykowane na Litwie rozwiązywanie kwestji rynków zbytu dla produktów krajowych nie jest ani normalne ani produkcyjne,-

"L i e t u v a" w s p r a w i e b u d ż e t u n a 1927 r o k ,-

"Lietuva" Nr,192 z 27/VIII,r,b,Artykuł p,t,:"Opracowanie projektu budżetu na 1927 r,",Streszczenie,-

Rząd pracuje nad projektem budżetu na 1927 r,Wytyczną tej pracy będzie oszczędność i celowość wydatków,Oszczędność dotyczyć ma w pierwszym rzędzie wydatków administracyjnych celowość zaś wydatków związana będzie z podniesieniem produkcji krajowej,Przedewszystkiem, jeżeli chodzi o rolnictwo rząd dążył będzie do możliwie najlepszego zaopatrzenia rolnictwa w środki pieniężne,Jedynie tą drogą da się w przyszłości osiągnąć zwiększenie wydajności rolnictwa,a tem samem zwiększenie dochodów państwowych,Osłabienie siły płatniczej ludności,jakie daje się w ostatnich latach zauważyć,świadczy o tem, że śrubę podatkową wypadnie na przyszłość nieco zwolnić,Innemi słowy budżet na 1927 r,nie będzie mógł być zbilansowany w cyfrach tak wysokich jak w roku ubiegłym,-

W takich warunkach, kiedy z jednej strony,wskutek ujemnych wyników polityki finansowej z lat ubiegłych,wypada budżet na 1927 r, obcinać - z drugiej zaś zaspakajać wzrastające i nowe potrzeby życia państwowo-społecznego ułożenie budżetu nie należy do rzeczy łatwych,Rząd jednak trudności wbrew oczekiwaniu opozycji opanuje,Niema też uzasadnionej racji przypuszczać,że debaty nad budżetem pociągną za sobą jakieś poważniejsze następstwa polityczne,-

--------oooO § Oooo--------

- -

przetworach /z [illegible] masła i suszone owoce, świeże sery, [illegible] i zwierzyna, grzyby [illegible] [illegible] przy [illegible] [illegible] [illegible], masło, sery i t.d./. [illegible] [illegible] [illegible] że [illegible] eksport produktów spożywczych z Litwy mógłby znaleźć [illegible] rynku szwedzkim. Dla Litwy [illegible] to wielkim sukcesem, gdyż mogłaby Litwa przyzwyczaić [illegible] [illegible] nie od przeczożnego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] zmianą czy reformą rynku [illegible] [illegible] i najrzadziej [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible] handlowym Litwy. Prasa jednak [illegible] [illegible] dla swych produktów spożywczych [illegible] [illegible] [illegible] tych ostatnich. Faktem jest [illegible] produktów litewskich w Szwecji [illegible] tam cały szereg komunistów. Wreszcie [illegible] [illegible] ze Szwecją [illegible] traktatu handlowego [illegible] [illegible] układ handlowy litewsko-szwedzki z 1923 r. [illegible] [illegible] radzieckich potrzeb [illegible] między [illegible] [illegible] - I [illegible], po [illegible] [illegible] warunków, dałoby [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bez [illegible] komunikacje [illegible] Litwa a Szwecją.-

[illegible] eksportu litewskiego do Szwecji [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bowiem [illegible] [illegible] [illegible] zwiększyć [illegible] rynków zbytu dla produktów krajowych nie jest ani normalne ani produkcyjne.-

"Lietuva" w sprawie budżetu na 1927 rok.-

"Lietuva" Nr.192 z 27/VIII [illegible] Artykuł p.t.:"Opracowanie projektu budżetu na 1928 r." [illegible] [illegible]:-

Rząd przedłożył projekt budżetu na 1927 r. Wytyczną jej pracy będzie oszczędność i celowość wydatków. Oszczędność dotyczyć ma w pierwszym rzędzie wydatków administracyjnych celowość zaś wydatków związana będzie z podniesieniem produkcji krajowej. Przedewszystkiem, jeżeli chodzi o rolnictwo rząd [illegible] będzie do możliwie najlepszego zaopatrzenia rolnictwa w [illegible] [illegible] jedynie tą drogą da się w przyszłości osiągnąć [illegible] [illegible] wydajności rolnictwa, a tem samem zwiększenie dochodów państwowych. Osłabienie siły płatniczej ludności, jakie daje się w ostatnich latach zauważyć, świadczy o tem, że [illegible] [illegible] [illegible] na przyszłość [illegible] zwolnić. Innemi słowy [illegible] 1927 r. nie będzie mógł być zbilansowany w cyfrach tak wysokich jak w roku ubiegłym.-

W takich warunkach, kiedy z jednej strony, wskutek [illegible] wyników polityki finansowej z lat ubiegłych, wypada budżet na 1927 r. obciąć, - z drugiej zaś zaspakajać wzrastające i nowe potrzeby życia państwowo-społecznego ułożenie budżetu nie należy do rzeczy łatwych. Rząd jednak trudności w [illegible] [illegible] opozycji [illegible] [illegible] też uzasadnionej racji przypuszczać że debaty nad budżetem pociągną za sobą jakieś poważniejsze następstwa polityczne.-

---------ooo § Oooo---------

- -

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

W o l d e m a r a s o s e j m i e i r z ą d z i e l i t e w s k i m .- " Lietuvis" Nr. 32 i 34 z 13 i 27 /VIII r.b. Artykuł prof. Woldemarasa p.t. " Na błędnej drodze ". Streszczenie;

Wszystkie wydane przez nowy sejm ustawy , nie są produktami twórczej pracy . Są to bądź anulacje bądź też modyfikacje u s t a w dawnych . A więc: zniesiono stan wojenny , zniesiono ograniczenie zebarań i prasy , zmieniono ustawę o uposażeniach prezydenta i ministrów , zniesiono niektóre pozycje budżetowe i.t.p. Cała ta łatwa praca wymagała najwyżej tygodnia , tymczasem zużyto na nią aż siedem tygodni.- Wprawdzie sporo czasu pochłonęły debaty nad deklaracją nowego rządu oraz interpelacje , jednakże te ostatnie spowodowane były punktami ciemnemi , które rząd powinien był na samym początku wyświetlić.

Tak czy inaczej , zasługi nowego sejmu podczas I.ej sesji wypadły bardzo blado i daleko im do przeciętnego poziomu pracy państwowej. Skoro wziąć za punkt wyjścia działalność nowego sejmu z pierwszej sesji , w takim razie łatwo jest obliczyć całą sumę prac , jakich sejm dokona w ciągu 3 -ch lat swego trwania . Nowy sejm w zakresie unormowania państwowości litewskiej niczego nie dokonał . Ponieważ zaś w ciągu 3-ch lat sesyj sejmowych odbędzie się 6, przeto matematycznie rzecz biorąc nowy sejm niczego wogóle nie dokona / 0 plus 6 = 0 /.W najlepszym razie sejm zdziała bardzo niewiele. Może być atolin jeszcze gorzej . Wyniki "działalności" sejmu mogą ujemne / 0 plus 0 - X /.- Nieróbstwo w życiu najczęściej przynosi wyniki u j e m n e .-

Zasadniczą ujemną stroną sejmu litewskiego jest nie tylko nieumiejętność pracy lecz i niechęć do nabycia tej umiejętności. System rządów na Litwie nie jest podobny do któregokolwiek form rządów uznanych w świecie kulturalnym / Demokracja , parlamentaryzm , absolutyzm/.Konstytucja litewska teoretycznie jedynie wprowadza parlamentarystyczny system rządów .- Faktyczny stan rzeczy na Litwie przypomina raczej starogreckie " rządy stanów", gdzie obywatele sami uznają wydają ustawy , sądzą winowajców i administrują krajem .- Sejm litewski również wszystkiego się ima.- Nie zdążył jeszcze wyłonić się nowy rząd , a już sejm nie uznał dalej za stosowne współpracować z istniejącym już rządem .- W ciągu całej sesji fotele ministerjalne świeciły pustkami . Sejm więc robił swoje , a rząd swoje. Ani jeden z dotychczasowych gabinetów na Litwie nie wysunął w sejmie kwestji zaufania do siebie ,bądź w razie nieprzyjęcia jakiego projektu rządowego bądź też dla położenia kresu jałowym , długim debatom, jakie często w sejmach litewskich miały miejsce.- Jaskrawy przykład takiej dziwnej i na Litwie jedynie praktykowanej taktyki rządowej dał ostatnio gabinet p. S l e ż e w i c z i u s a podczas debatów nad projektem rządowym zniesienia uposażeń dla duchowieństwa.- Obecność premjera p. Sleżewicziusa w sejmie podczas wzmiankowanych debatów, jego pertraktacje z poszczególnymi posłami i jego agitacja na rzecz projektu świadczyły naocznie o doniosłości , jaką nowy rząd swemu projektowi przypisuje .- Projekt jak wiadomo upadł . Tymczasem premjer , który siedział nawet podczas głosowania na ławach swej partji i brał czynny udział w głosowaniu ,.. utrzymuje się na swem stanowisku , jakgdyby nic nie zaszło . Nawet kwestja zaufania do rządu nie była poruszona .- Taktyka podobna poniża w równej mierze

sejm i rząd . We wszystkich krajach o parlamentarystycznym ustroju a więc oficjalnie i na Litwie głosowanie w rodzaju głosowania nad projektem o zniesieniu uposażeń dla duchowieństwa , byłoby równoznaczne z wyrażeniem rządowi votum nieufności.- Zakończenie zaś w takich okolicznościach sesji sejmowej byłoby poczytywane za obawę utraty władzy i chęć utrzymania się przy tej ostatniej.-

Fakty powyższe świadczą o tem , że "liaudininkowie " nie orjętują się w ustroju parlamentarnym podobnież jak nie orjentowali się " krikszczioniowie", Psychologja i taktyka i jednych i drugich jest pod tym względem jednakowa .

Nowa większość Sejmowa nie zatroszczyła się o zmianę statutu sejmowego , chociaż zachodzi wielka tego potrzeba. Nie posiadając należytego statutu , sejm litewski nie umie rozłożyć swych prac zarówno ~~problematycznie~~ plenarnych jak też w komisjach poszczególnych . W skład litewskich komisyj sejmowych wchodzą nie eksperci a tylko przedewszystkiem ludzie partji , to też najczęściej komisje nie wywiązują się ze swych obowiązków . Pozatem o udziale posłów w komisjach decydował i decyduje motyw ... materjalny. Poseł zaś za udział w posiedzeniu komisji otrzymuje po 20 lit. Udział więc w komisji traktuje się w sejmie litewskim jako dobry zarobek poboczny . W poprzednim sejmie byli tacy "pracowici" ludzie , co zarabiali w ten sposób po I.500 litów miesięcznie i więcej. W sejmie obecnym motyw ten być może mniej działa , lecz w każdym razie działa . Wątpić należy , czy większość posiedzeń komisyj doszłaby do skutku , gdyby zniesiono wynagrodzenie za udział w nich .

O jakości pracy w komisjach sejmowych świadczy pomiędzy innemi fakt, że przyjęte przez szczególne komisje projekty ustaw poprawiane są częstokroć aż w III - m czytaniu . Podobnież niedbale opracowują najczęściej swe tematy poszczególni referenci sejmowi.-

Wadliwość litewskich ustaw sejmowych pochodzi wszelako z większego jeszcze , niż powyższy braku . Należy projekty ustaw mogą być opracowywane jedynie , przez rząd , który zna warunki życiowe i potrzeby ludności , dla której przecież ustawy są przeznaczone . To też we wszystkich krajach parlamentarystycznych , opracowywaniem projektów ustaw zajmuje się wyłącznie rząd , zaś parlament je jedynie przyjmuje , poprawia lub odrzuca.- Rzecz prosta , rząd winien w tym wypadku składać się z odpowiednich ludzi .-

Zasadniczo parlament nie powinien się wtrącać w działalność rządu . Tymczasem sejm litewski na każdym kroku zasadę tę gwałci. Da się to powiedzieć o każdym z dotychczasowych sejmów na Litwie . Sejm obecny wyłonił nawet osobną " komisję skargi", gdzie każdy ma prawo na byle co się skarżyć . Dochodzi do tego , że napływają do tej komisji skargi poszczególnych obywateli nawet na uprawomocnione już wyroki sądowe.- Coprawda logika takich obywateli jest poprawniejszą od logiki nowej większości sejmowej . Istnienie" komisji skarg" sprzeczne jest bowiem z ustawami poprzedniemi , które wyraźnie określają na czyje ręce skargi mają być przesyłane .-

Co jest przyczyną tego, że obecny sejm , podobnież zresztą ~~jest~~ jak sejmy poprzednie , nie ureguluje swego stosunku do rządu i działa na własną rękę ? Po części dlatego , że wtrącając się w zakres kompetencji rządu i wydając na własną rękę ustawy , sejm stwarza przed samym sobą i przed krajem pozór pracy państwowej . Przedewszystkiem atoli , gdyby nawet sejm obecny chciał działać inaczej, to musiałby wyłonić należyty rząd , czego uczynić nie zdoła . Na Litwie , więcej niż gdzieindziej , utożsamia się liczebność z mądrością i wyrobieniem politycznem . Poprzednio " krikszczioniowie " stanowiący większość sejmową , sądzili

---

że są tem samem najmądrzejszymi w całej Litwie . Obecnie tego samego mniemania są o sobie " liaudininkowie " .Urok większej liczby / zaufanie do tłumu/, wogóle jest głęboko w psychice współczesnej zakorzeniony.-

Oto są zasadnicze braki sejmu litewskiego . Każą one z góry się spodziewać , że sejm obecny nie będzie się różnił w istocie od swych poprzedników . Obecnej większości sejmowej sejmy poprzednie były złe jedynie dlatego , że wisiał na nich szyld " większość chadecka ". Obecnie zaś po zastąpieniu owego szyldu przez szyld " większości ludowcowo-socjaldemokratyczna" wszystko miało się zmienić na lepsze .-

Wątpić bardzo należy czy obecna większość zdobędzie się na istotną reformę sejmu. Dopóki zaś tego to nie nastąpi , dopóty Litwa nie będzie miała dobrego rządu .-

Przy dzisiejszym stanie rzeczy , premjer ma znikomy wpływ w gabinecie , nie mogąc nawet dobrać współpracowników - ministrów w/g swego uznania .- Wybór ministra zależy na Litwie od partyj , stanowiących w danym wypadku wiekszość . Gabinet ministrów jest więc garstką ludzi , przysłanych od partyj i niczem ani z premjerem ani między sobą niezwiązanych . Premjer nawet nie może wiedzieć , co się w resorcie danego ministra dzieje. Zresztą sam minister niewiele w swym resorcie znaczy .- Działa zań partja.Oto przykłady tej anomalji : I/ gdy podczas ostatniego formowania gabinetu , socjaldemokraci na kandydata ministra oświaty upatrzyli p. Purenasa , ten ostatni postawił za warunek że , on nie zaś partja kierować będzie m.stwem. Jak wiadomo,z tych czy innych przyczyn p. Purenas do gabinetu p.Sleżewicziusa nie wszedł .2/ Otrzymał niedawno dymisję wysoki urzędnik m-stwa Oświaty p. Wołodko . Udzielający mu dymisji minister Czepinskis wydał o nim jaknajlepsze opinje i sam szukał mu innego satnowiska .- Zapytany o przyczynę dymisjonowania chwalonego przez siebie urzędnika , odpowiedział p. Czepinskis , że "okoliczności" / czytaj : partja/ silniejsze są od jego woli.

Zróżnicowanie partyjne na Litwie jest ogromne . W każdej partji zaznacza się conajmniej kilka kierunków . Stąd , rzecz prosta , ile ministrów , tyle też polityków . W takich warunkach mowy być nie może o centralistycznem rządzie. Żadnej też poważnej pracy od rządu takiego oczekiwać niepodobna . Aparat rządowy staje się ogromnie pstry. Partje decydują nawet o nominacji urzędników , kierując się oczewiście egoistycznemi , partyjnemi względami.- Oportunizm i giętki kark staje się jedyną drogą do lepszego stanowiska . Tak np. na stanowisko dyrektora Banku Rolniczego / Żemes Bankas"/ mianował nowy rząd niejakiego p. Racz kauskasa, który tem się tylko różni od swego poprzednika p.Raduszysa , że jest ludowcem podczas gdy drugi należy do chadecji . Chodziło więc jedynie o udzielenie wygodnej synekury " swojemu" człowieczkowi .Wogóle cały ten Bank Rolniczy stworzony został jedynie na przytułek dla ludzi dabej partji rządzącej.- Bank operuje udzielanemi mu rok rocznie subsydjami rządowemi , nie posiadając pozatem ani też zdeponowanych pieniędzy.- Najwyższy więc czas byłby tę zbyteczną i obciążającą budżet państwa instytucję z l i k w i d o w a ć.

Ludzie się zmienieli , lecz system , jak ze wszystkiego widać , pozostał ten sam. Sprytniejsze jednostki szybko dostosowały się do nowego regime u.- Tak np. ks. Puryckis, utrzymał się na swem stanowisku dyrektora Dep. Handlu przy m-stwie spr. zagr. i nawet dostąpił zaszczytu ,że premjer Sleżewiczius raczył się z nim razem sfotografować i zamieścić tę fotografję w pismach ilustrowanych . Wychodzimy więc na to , że leader " Liaudininków" nie uważa p. Puryckisa za winowajcę w pamiętnej aferze sacharynowej.- Poco więc było w takim razie podnosić w prasie lewicowej taki alarm z powodu uniewinnienia Puryckisa przed Trybunał ?. " Liet.Žinios"

wciąż głoszą potrzebę zacierania śladu rządów " krikszczionów" , a tymczasem leader " liaudininków " w ślady "krikszczionów " kroczy . Zresztą nie on jeden .

Niebezpieczeństwo takiego stanu rzeczy jest dla Litwy bardzo duże . Kraj się jeszcze nie organizował . Potrzebny mu jest silny , niezależny od wpływów partyjnych rząd . Należy przyczyny korupcji usuwać u podstaw. Należy r e f o r m o w a ć regime nie zaś zmieniać urzędników.-

Blizka przyszłość okaże, czy " Liaudininkowie" pójdą starą drogą " krikszczioniów " czy też nową, własną, twórczą.-

Od tego zależyć będzie czy kraj doczeka się prawdziwego rządu czy też wegetować będzie przy jego cieniu.-

S t a n s a m o r z ą d ó w n a L i t w i e .-

"Lietuvos Žinios" Nr.201 z 2/IX.r.b.Artykuł p.t.:"Prawa i finansowanie samorządów".- Streszczenie.-

Rząd chadecki ogromnie upośledził samorządy pod względem finansowym nie zmniejszając zakresu ich obowiązków. Samorządy zostały zdane na łaskę i niełaskę zasiadających w rządzie klerykałów.W 1923 r. dochody samorządów od nieruchomości wynosiły około 4-ch milj.lit.W 1924 r. Chadecka większość sejmowa przeprowadziła uchwałę,aby podatek gruntowy samorządów powiatowych,wynoszący poprzednio 20% od ogólnego państwowego podatku gruntowego,zmniejszyć na 5%.W ten sposób dochody samorządów z tego źródła spadły z 4-ch milj.lit.na 1,450,000 lt.

Wydzielane przez rząd samorządom zapomogi nosiły wyraźnie partyjny charakter.Tak np: samorząd szawelski,jeden z największych samorządów na Litwie otrzymywał zaledwie po 31,500 lt.,podczas,gdy czterokrotnie mniejszy samorząd sejneński,sympatyzujący z ideologją chadecką otrzymywał 65,000 lt. Samorząd szawelski musiał przedtem utrzymywać aż trzy szpitale, podczas gdy sejneński nie utrzymywał ani jednego.-

Nowy rząd powinien naprawić te krzywdy,udzielić samorządom szerszych praw i zapewnić im większe środki materjalne. Na mającym się dnia 17 i 18 odbyć zjeździe przedstawicieli samorządów mają być poruszone między innemi kwestje finansowania i uprawnień samorządów.Odnośne projekty zostały już podobno opracowane.Należałoby je jak najrychlej opublikować w prasie.

P r e z y d e n t R e p u b l i k i L i t e w s k i e j G r i n i u s n a o t w a r c i u w y s t a w y r o l n i c z o - p r z e m y s ł o w e j w S z a w l a c h .-

"Lietuvos Žinios" Nr.193 z 24/VIII.r.b. Streszczenie.-

Dnia 22/VIII.r.b. otwarta została w Szawlach wystawa Rolniczo-Przemysłowa przy udziale Prezydenta Republiki Griniusa,marszałka Sejmu Staugajtisa,premjera Sleżewicza ministra obrony kraj.płk.Papeczkisa,min.rolnictwa Kriszcziunasa,burmistrza m.Kowna Wilejszysa,gen.Żukauskasa,gubernatora Kłajpedy Zalkauskasa,przewodniczącego Dyrektorjatu Simonajtisa i in.

Wystawę w pierwszym dniu jej otwarcia zwiedziło blisko 20 tys. osób.-

----------ooo § ooo-----------

wciąż głoszą potrzebę zacierania śladów rządów "krikščionów" a szczególnie [illegible] "liaudininków" w [illegible] [illegible]

[illegible]

Od tego zależeć będzie czy [illegible]

[illegible]

"Lietuvos Žinios" Nr. 201 z 2/IX. r.b. Artykuł p.t. "Prawa i ti- naprawianie samorządów". - Streszczenie.

[illegible]

[illegible] przyjąć otrzymywać [illegible] utrzymywać [illegible]

Prezydent Republiki Litewskiej Otworzył Wystawę Rolniczo-Przemysłową w Szawlach.

"Lietuvos Žinios" Nr.193 z 24/VIII. r.b. Streszczenie.

Dnia 22 [illegible] n.b. otwarta została w Szawlach wystawa Rolniczo-Przemysłowa przy udziale Prezydenta Rzeczypospolitej [illegible] sa, marszałka Sejmu Staugaitisa, premiera Sleżewiczusa, ministra obrony kraj. płk. Papeczkisa, min. rolnictwa Kriszcziunasa, burmistrza m. Kowna Wileiszysa, gen. Žukauskasa, gubernatora Kłajpedy Zalkauskasa, przez [illegible] dyrektora [illegible] Simonaitisa i t.d.

Wystawę w pierwszym dniu jej otwarcia zwiedziło blisko 20 tys. osób.

-----------ooo § ooo-----------

VI.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.-

Ekonomiczne życie Kłajpedy.- "Liet.Ukis" t.IV,Nr.7./46/ z lipca r.b.Artykuł p.t."Kłajpeda".Streszczenie.-

Ruch okrętów w porcie Kłajpedzkim w maju r.b.przedstawiał się w/g danych statystycznych "Kłajpedos Zinios" jak następuje:

zawinęło do portu:		pojemność netto w m³
57	parowców handlowych z ładunkiem	60,579
8	" " próżnych	9,784
7	statków motorowych z ładunkiem	2,098
1	" " próżny	212
1	łódź motorowa	17
	Ogółem 54 statki o pojemności	72,690
	czyli 25,685 tonn.-	

Skąd statki przybyły:

Nazwa państwa.	Ilość okrętów.	mt.³ netto.
Ameryka	1	11,150
New York via Kopenhaga	-	-
Belgja	1	996
Danja	1	2,093
Gdańsk	13	17,063
Wschodnie porty niemieckie	5	3,727
Północne " "	4	2,341
Anglja	4	5,135
Finlandja	2	3,189
Holandja	3	10,136
Łotwa	5	5,929
Szwecja	15	10,931
Ogółem	54	72,690

Rodzaj ładunków przywiezionych: 1735 tonn towarów rozmaitych,50 tonn soli, 150 t.cukru,6685 t.węgla kamiennego z Niemiec i 2616 t.węgla angielskiego,4773 t.wapna niepalonego, 3509 t.cementu,142 t.kafli,90 t.fosfatu,968 t.żelaza różnego, 115 t.drutu,320 t.kwasu siarczanego,400 t.oliwy różnej,30 t. odpadków papierowych,16 t.automobilów,18 t.maszyn rolniczych. i 918 mt.³ papierówki.Ogółem 21,647.t.

Wypłynęło z portu		pojemność netto w mt.³
27	statków handlowych z ładunkiem	42,803
16	" " próżnych	24,122
2	statki motorowe z ładunkiem	363
5	" " próżnych	1,751
	Ogółem wypłanęło 50 statków o ogólnej pojemn.	69,039
	czyli 24,254 tonn.	

Dokąd odpłynęły statki:

Nazwa państwa.	Ilość statków	Pojemność netto w mt.³.
Belgja	3	5,943
Danja	1	190
Gdańsk	14	27,962
Wschodnie porty niemieckie	7	7,098
Północne	7	3,627

d.c.		
Anglja........................	2	1787
Szwecja	8	12087
Hiszpanja	7	8791
Ogółem	50	69039

Rodzaj ładunków wywiezionych: 1909 festmt.obrobionego drzewa jodłowego i sosnowego,26 f.m.desek olchowych,177 f.m. osiki, 454 f.m.drzewa na fornir,5797 tonn celulozy,220 tonn szmat i skór,1943 t.niedopalonych pni,167 t.nasienia lnu,20 t. sznurów żelaznych,11 t.starego drutu,9 t.wyrobów z żelaza,2,5 t maszyn rolniczych, 24 t.spirytusu,191,5 t.różnych towarów i 30 koni.Ogółem 10,484 tonny.-

W czerwcu w/g danych "Mem.Dampfboot" ruch w porcie kłajpedzkim nieco osłabł.Zawinęło do portu:47 parowców handlowych z ładunkiem, 5 statków motorowych z ładunkiem, 2 parostatki handl.próżne,1 statek motorowy próżny i 1 łódź motorowa.Ogółem 56 statków o 73,544 mt.^{3} pojemności netto /czyli 25,983 tonny/.-

Odpłynęło z portu: 32 parowce handlowe z ładunkiem 3 statki motorowe z ładunkiem,20 parowców handlowych próżnych i 2 statki motorowe próżne.Ogółem 57 statków o ogólnej pojemności netto 76,095 mt.^{3} /czyli 26,888 tonn/.-

Z posiedzeń Dyrekcji Portu Kałjpedzkiego.-

Według komunikatów "Kłajpedos Žinios" na ostatnich posiedzeniach dyrekcji portowej rozpatrywana była między innemi kwestja ostatecznego przyjęcia i przedłożenia rządowi wykazu związanych z utrzymaniem portu wydatków na 1927 r.. Wykaz ten wyraża się sumą 4,202,094,17 lt.Zwykłe wydatki mają wynosić 2-115,594,17 lt.czyli o 434,166,17 lt więcej niż w r.ub. Wydatki nadzwyczajne wynosiły w 1925 r. 134,903,81 lit , w r.b. zaś przewiduje się 295,000 lt. W pozycji wydatków nadzwyczajnych w 1927 r.przewiduje się prace następujące:1/ochrona tam przed burzami - 250,000 lt. 2/dalsza budowa przystani /dług.350 mt. i głęb.8 mt./ - 1,057,500 lt. 3/dalsza rozbudowa portu,budowa kolei /ok.500 mt./ i bruk ulic /ok.4,300 mt.kw./ - 165,000 lit. 4/ remont przystani rz.Danji - 90,000 lit.,5/budowa żórawi /dźwigów/ - ok.400,000 lt. 6/kupno motorówki na lokalny użytek 50,000 lt. 7/dokończenie budowy latarni morskiej, - 40,000 lt.

Stan prac dokonanych do 1-go czerwca r.b.

Zbudowano 100 m.sześć.murowanej tamy północnej w porcie i zwieziono dla ochrony tej tamy ok.170 tonn granitowych głazów.Naprawiono większą część dawnej tamy,wznosząc ok.80 mt. sześć. muru i zwożąc ok.200 ton głazów granitowych.700 tonn tych ostatnich zwieziono również dla ochrony tamy południowej. Naprawiono wielce przez zatory lodowe uszkodzoną część wybrzeża w pobliżu Smiłtyni,zwożąc w tym celu 200 mt.sześć.ziemi.Dokonano pozatem cały szereg remontów drobniejszych.

W zakresie budowy nowego składu portowego,wykopano dół pod fundamenty,wywożąc 3500 mt.sześć.ziemi.Założono też betonowe fundamenty o objętości 270 mt.sześć.

Wreszcie zwieziono i wysypano do morza / w odległości 4-ch kilometrów od brzegu/ 58,100 mt.sześć.piasku,żwiru i kamieni w celu podniesienia dna morskiego i osłabienia przez to niszczącego wpływu fal morskich na wyrzeże przystani.-

Bezrobocie w Kłajpedzie.-

W marcu r.b. pracy poszukiwało 240 osób niezajętych zaś posad było 109.W końcu marca zaregestrowanych bezrobotnych było:447 mężczyzn i 314 kobiet.Przy robotach miejskich znalazło pracę 528 osób.W pow.Szyłuckim w marcu zaregestrowało się 229 bezrobotnych.Wszelako wkrótce stworzono dla nich roboty publiczne.W kwietniu r.b. liczba bezrobotnych się zmniejszyła w związku z ożywieniem ruchu okrętów w porcie.W końcu miesiąca zaregestrowanych bezrobotnych było:424 mężczyzn i 39 kobiet.W pow. Szyłuckim było w kwietniu 184 bezrobotnych,przyczem dostali obi niezadługo pracę.-

Synod ewangelików kłajpedzkich.-

"Rytas" w N.195 z 31/VIII.r.b. podaje:

Dnia 28/VIII.r.b.odbył się w Kłajpedzie nadzwyczajny synod Litwinów-ewangelików kłajpedzkich,zwołany przez przewodniczącego pos.Sejmiku Lekszasa.Synod jednogłośnie uchwalił stworzenie związku ewangelików kłajpedzkich,którego celem będzie oczyszczenie Kłajpedzkiego kościoła ewangelickiego od wszelkich niepożądanych naleciałości.Związek zamierza rozpocząć wydawnictwo własnego organu.Synod wypowiedział się stanowczo przeciwko układowi kościelnemu,zawartemu przez Kłajpedę i Berlin w 1925 r.lecz jeszcze przez Sejm nie ratyfikowanemu.Na posiedzeniach Synodu obecni byli jako goście,przedstawiciele ewangelików Litwinów z Wielkiej Litwy.-

Memorjał Kłajpedzki w Lidze Narodów

"Lietuva" N.200 z 6/IX.r.b. Artykuł p.t.:"Skarga Sejmiku Kłajpedzkiego w Lidze Narodów".Streszczenie.-

Dnia 3/IX.r.b. Rada Ligi Narodów rozpatrywała memorjał Kłajpedzian w sprawie rzekomych naruszeń konwencji Kłajpedzkiej przez rząd litewski.-Z opublikowanych dotychczas w tej sprawie dokomunetów,a zwłaszcza z wysłanej dnia 11/VIII.r.b. na ręce Generalnego Sekretarza Ligi Narodów przez rząd litewski noty wynika,że w omawianej sprawie rozróżniać należy dwie strony: 1/skargę jako taką,i 2/procedurę, przez jaką skarga przejść musiała,ażeby dostać się na porządek dzienny obrad Ligi Narodów.-

Art.17 Konwencji Kłajpedzkiej głosi,że jedynie członkowie Ligi Narodów mają prawo zwracania Radzie Ligi Narodów uwagi na wszelkie naruszenie konwencji zarówno ze strony aljantów,jak też ze strony rządu litewskiego.Skarga zaś Kłajpedzian wysunięta była w Radzie,na podstawie podpisanego przez czterech posłów sejmiku Kłajpedzkiego memorjału,przesłanego następnie Generalnemu Sekretarzowi Ligi Narodów.Rząd litewski w nocie swej z 16/VII 25 r. do Generalnego Sekretarza Ligi Narodów zaprotestował przeciwko usiłowaniom Generalnego Sekretarjatu zidentyfikowania procedury ustalonej przez art.17 Konwencji Kłajpedzkiej z procedurą stosowaną do petycyj mniejszości narodowych.Rząd litewski jednocześnie zaprotestował przeciwko sprzecznej z art.17 Konwencji Kłajpedzkiej uchwale Rady z 28/IX.25 r.,zezwalającej Generalnemu Sekretarjatowi Ligi Narodów na przyjmowanie od ludności kłajpedzkiej skarg odnośnie naruszania konwencji kłajpedzkiej przez rząd litewski oraz na przesyłanie tych skarg w celach informacyjnych na ręce państw, które konwencję Kłajpedzką podpisały.-

Z punktu widzenia więc procedury rząd litewski nie ma żadnych wątpliwości co do tego, że skarga Kłajpedzian wzięła w Lidze Narodów obrót bezprawny,sprzeczny z dyspozycjami konwencji Kłajpedzkiej.To też przed wyrażeniem swej opinji co do istoty samej skargi,rząd litewski uznał za stosowane zwrócić uwagę Rady Ligi Narodów na kwestję procedury.Skonstatować należy, że według otrzymanych z Genewy wiadomości,pogląd rządu litewskiego na kwestję procedury tym razem widocznie przekonywująco wpłynie na aljantów,którzy 9/VI.r.b. podpisali pismo umożliwiające przekazanie skargi Kłajpedzian Radzie Ligi Narodów.-

Według wiadomości z Genewy kwestja procedury postała przez Radę Ligi Narodów na wniosek p.Chamberlaina,przekazana do rozstrzygnięcia komisji jurystów,która jednocześnie wypowie się w sprawie uchwały Rady Ligi Narodów z ~~28/VIII~~ 28/IX.25 r.- zezwalającej Generalnemu Sekretarjatowi Ligi Narodów na przyjmowanie skarg ludności kłajpedzkiej na rząd litewski w celu przedkładania ich następnie członkom Rady.Wnioski komisji jurystów dadzą się już z góry przewidzieć,o ile rzecz prosta praca komisji będzie objektywna.Pozwolenie na skarżenie się przed instytucjami międzynarodowemi na postępki swego rządu,nawet w wypadku,kiedy pozwolenia tego udziela się obszarowi autonomicznemu,jaknajmniej licuje z poglądami,dominującymi dotychczas w nauce prawa szczególnie w sprawie suwerenności państwowej.Pozwolenie na wytaczanie, przeciwko własnemu rządowi przed instytucjami międzynarodowemi spraw należących do kompetencji sądów miejscowych,

stworzyć może precedens dotkliwy w swych skutkach nietylko dla Litwy.Jednomyślność opinji zaznaczająca się w toku dyskusji nad tą kwestją pozwala przypuszczać, że Litwa nie będzie chyba potrzebowała uciekać się do Sądu Międzynarodowego w Haadze.Obok części jurydycznej strony memorjału Kłajpedzian,wypada również nadmienić o jego znaczeniu politycznem.Prośba o wyjaśnienia w sprawie bezprawnie wysuniętej,wywarła zarówno na rządzie,jak też na społeczeństwie litewskiem nader niemiłe wrażenie.Trudno bowiem było niedopatrzeć się w tym kroku Rady Ligi Narodów pewnej wrogiej dla Litwy tendencji.Z drugiej znów strony możność pociągania rządu litewskiego przy każdej sposobności do odpowiedzialności zwiększa obce tendencje d mieszania się w wewnętrzne sprawy Litwy i powoduje nieustępliwość pewnych grup kłajpedzkich w układach z rządem litewskim.Nagłe,niczem nieuzasadnione zerwanie przez Kłajpedzian finansowych układów z rządem litewskim,opierało się bodaj częściowo przynajmniej na nadziei,że Rada Ligi Narodów zmusi rząd litewski do zapłacenia sumy,uznanej przezeń za niemożliwie wygórowaną.-

Wobec obecnego wyjaśnienia się stanowiska Rady Ligi Narodów co do memorjału sejmiku Kłajpedzkiego spodziewać się należy szybszej likwidacji nierozstrzygniętych jeszcze spraw pomiędzy Kownem a Kłajpedą.-

"Memeler Dampfboot" Nr.209. z 7/IX.r.b. Streszczenie.-

Sprawozdanie odnośnie skargi Kłajpedzian referował członek Rady Ligi Narodów p.Guani /Urugwaj/.Sprawozdawca dowodził,że art.17 Konwencji Kłajpedzkiej usprawiedliwia wszczęcie procedury.Art.17 bowiem udziela kontrahentom /Francja,Anglja,Włochy i Japonja z jednej strony,Litwa zaś - z drugiej/ prawa,na mocy którego każdy członek Rady Ligi Narodów może zwrócić uwagę Rady na wszelkie wykroczenie przeciwko konwencji.Mocarstwa podpisujące konwencję Kłajpedzką oświadczyły w swem piśmie do Generalnego Sekretarjatu Ligi Narodów,że uznały memorjał Sejmiku Kłajpedzkiego za nadający się do zbadania przez Radę Ligi Narodów.W tej myśli przystępuje się do kwestji mniejszości.-

Delegowany do Genewy,jako przedstawiciel rządu litewskiego poseł litewski w Berlinie p.Sidzikauskas na zaproszenie Rady Ligi Narodów,oświadczył w dłuższej przemowie, że zgodnie z Konwencją Kłajpedzką procedura podobna nie jest dopuszczalna.P. Sidzikauskas nie chce przed komisją przedstawiać bliżej smutnego stanu ,w jakim Kłajpeda się znalazła i znajduje z racji konfliktu polsko-litewskiego.Według komunikatów prasowych miał p. Sidzikauskas w toku swych wywodów mówić o Kłajpedzie, jako o obszarze, który dzięki traktatowi pokojowemu powrócił na łono swej litewskiej ojczyzny,po długiej niewoli pod obcymi rządami.- Podczas debatów zabrał też głos Chamberlain,dowodząc,że Anglja zawsze jest gotowa wyświetlić naruszenia traktatów i nie dopuścić do ich powtórzenia.Anglja zadaje sobie wiele trudu,aby zabezpieczyć unormowane stosunki w Europie Wschodniej przed naruszeniem.-

Do komunikatu powyższego dodaje "Memeler Dampfboot" od siebie uwagi następujące:

Sidzikauskas wysuwając ponownie w Genewie oddawna już zbitą tezę,jakoby Litwa miała być Ojczyzna Kłajpedy,nie oddał bowiem Litwie żadnej usługi,a tylko na nowo podniesił opór Kłajpedzian. Ostatnie badania historyczne wykazały,że Kłajpeda nie jest pralitewską ziemią,ani też nigdy nie posiadała i nie posiada pralitewskiej ludności.Tragizmem poprzednich gabinetów litewskich było to,że musiały one w dalszym ciągu podtrzymywać błędną tezę o litewskości Kłajpedy, użytą pierwotnie jako główny argument za oderwaniem Kłajpedy od Niemiec.W związku z tem nie mogło dojść do żadnych bliższych stosunków między Kownem a Kłajpedą.Wysuwanie ponowne tezy o rzekomej litewskości Kłajpedy jest krokiem fałszywym, zwłaszcza w chwili,kiedy Kowno probuje nauczyć się rozumieć Kłajpedzian.-

"Litauische Rundschau" Nr.212 z 9/IX.r.b.:

Na ręce Generalnego Sekretarza Ligi Narodów sir Erica Drummonda,wpłynął telegram, w którym Kłajpedzianie udzielają adwokatowi amerykańskiemu Davidowi Hilton Millerowi pełnomocnictw,w celu reprezentowania Kłajpedy w sprawie memorjału.Pełnomocnictwa te zostały jednak uchylone.-

Tekst uzupełniającego memorjału Kłajpedzian z 26/VIII r.b. brzmi jak następuje:

"Nowy rząd litewski zmienił wprawdzie nieco swe stanowisko względem Kłajpedy,jednakże w zasadniczych kwestjach równie fałszywie interpretuje konwencję Kłajpedzką.Kwestja udziału finansowego Kłajpedy nie została dotychczas uregulowana i Kłajpedzie grozi ruina gospodarcza.Kwestja paszportów i wiz również nie jest jeszcze rozwiązana.Pozatem 1/3 stanowisk sędziowskich w Kłajpedzie wakuje i prace sądowe ulegną całkowitej stagnacji,o ile w dalszym ciągu wzbronione będzie przybywanie przynajmniej na okres 3-letni,sędziów z zagranicy,znających prawo niemieckie.Nowy rząd litewski utrzymuje dalej,że ma prawo odwołania przewodniczącego dyrektorjatu i popiera p.Borcherta.Sejmik nie może wskutek tego pracować,gdyż brak dyrektorjatu,któryby sprawował władzę wykonawczą.Wreszcie rząd litewski przywłaszcza sobie prawo interpretacji konwencji Kłajpedzkiej.-

Autorzy memorjału upraszają Ligę Narodów o wyznaczenie komisji dla zbadania sytuacji na miejscu.

"Socjaldemokratas" o skardze Kłajpedzian pisze co następuje:

Sposobności do napisania i zaniesienia skargi Kłajpedzkiej do Genewy dostarczyło smutnej pamięci gospodarowanie krikszczioniów w kraju Kłajpedzkim,gdzie również wprowadzili oni gwałt,samowolę,zaostrzenie stosunków narodowościowych i uczynili wszystko możliwe dla większego zaognienia stosunków kraju Kłajpedzkiego z Litwą.Według posiadanych przez nas informacyj rząd litewski będzie dążył na podstawie statutu Ligi Narodów do zakwestjonowania prawa Sejmiku Kłajpedzkiego,do zanoszenia do Genewy skarg na rząd litewski..Zakwestjonuje,czy nie - to zdaniem naszym nie jest rzeczą najważniejszą.Głównem zadaniem rządu jest uregulowanie stosunków Litwy z krajem Kłajpedzkim w ten sposób by usunąć podstawę do zanoszenia jakichkolwiekbądź skarg.Demokracja litewska nie ma powodów do sporów i kłótni z Kłajpedzianami.I prawdziwą drogą do wyrównania stosunków nie jest kwestjonowanie prawa Sejmiku do skarg,lecz sumienne wykonywanie konwencji,szczera gotowość udzielenia Kłajpedzianom możliwości wolnego korzystania ze swej autonomji,spełnianie ich słusznych żądań i dążenie do związania kraju Kłajpedzkiego z Litwą, przy pomocy takiej wspólnej pracy,która byłaby pożyteczna zarówno Litwie,jak i krajowi Kłajpedzkiemu.-

Proces kłajpedzko-litewski w Genewie.- Skład komisji prawnej.-

"Elta" z dn.7 września r.b. podaje:

Skład komisji do rozważenia procedury sprawy Kłajpedzkiej jest następujący: sir Cecil Hurst - przedstawiciel Anglji, From-Roland - Belgji oraz delegacja litewska.-

Pierwsze posiedzenie odbyło się 6 września 1926 r.-

Prasa kłajpedzka o zerwaniu rokowań finansowych między Kłajpedą a Kownem.-

"Lietuvos Žinios" Nr.190 z 20/VIII.r.b. Przedruk z "Meme-

ler Morgenstimme" i Mem.Dampfboot".Streszczenie:

Sam fakt ~~nie~~usprawiedliwiania obu delegacyj przed społeczeństwem z powodu nieudanych rokowań świadczy o tem,że na wynik rokowań wpłynęły głębokie czynniki psychologiczne.Społeczeństwu Kłajpedy ogromnie zależy na dojściu w układach finansowych do porozumienia.Sytuacja finansowa Kłajpedy jest bardzo ciężka.Płacenie podatków jest dla warstwy kupców i przemysłowców tem trudniejsze,że spław Niemnem się nie odbywa.Dyrektorjat nie może długo zadowalniać się prowizorycznymi budżetami. Stabilizacja stosunków finansowych Kłajpedy z Kownem jest niezbędną.Dopóki Niemen pozostaje dla spławu zamknięty,dopóty nie podobna oczekiwać poprawy sytuacji ekonomicznej Kłajpedy.

Delegacja kłajpedzka zajęła słuszne stanowisko przy określaniu wysokości żądanych dla Kłajpedy sum.Zbędną wszelako było rzeczą,aby w skład delegacji Kłajpedzkiej wchodzili leaderzy partyj politycznych sejmiku kłajpedzkiego,nie będący ekspertami.Wniosło to zgoła niepotrzebny element polityczny do układów finansowych z natury rzeczy specjalnych.W skład delegacji kowieńskiej natomiast wchodzi jedynie eksperci.Rokowania winien być toczyć tylko dyrektorjat,jako jedyny odpowiedzialny za ich wynik przed sejmikiem urząd.Zgoła niezrozumiałą jest przeto rzeczą,dlaczego p.Simonajtis /przewodniczący dyrektorjatu/ pozwala partjom sejmikowym na tak daleko idące wtrącanie się partyj sejmikowych w kompetencje dyrektorjatu. Zwłaszcza, że sam dyrektorjat skonstatował,że udział posłów sejmikowych w rokowaniach przyniósł jedynie ujemne wyniki.- Czyż Dyrektorjat nie zdaje sobie sprawy,że przy takiem stawianiu kwestji,odpowiedzialność dyrektorjatu przed sejmikiem przestaje faktycznie istnieć i wyrażone przez sejmik votum ufności traci swe moralne znaczenie.-

Dla polityków kowieńskich wytwarza się przez to wrażenie,że Kłajpeda zwykła wszystko załatwiać "po domowemu" bez żadnego planu i konsekwencji.Przyczyny zerwania rokowań finansowych szukać też bodaj należy właśnie w fakcie,że czynniki partyjno-polityczne sparaliżowały pracę ekspertów.Na rokowania podobne należy delegować ludzi innych,nie zamieszanych w w politykę.-

"Memeler Dampfboot" znów po dawnemu utyskuje,że zmiana rządu na Litwie nie przyniosła zmiany kursu polityki w stosunku do Kłajpedy,której interesy stale są zapoznawane.-

W sprawie wystawiania paszportów zagranicznych dla Kłajpedy.-

"Litauische Rundschau" Nr.202 z 8/IX.r.b.

Gabinet Ministrów na posiedzeniu z 7 września bieżącego roku przyjął zmianę ustawy o przepisach paszportówych dla Kłajpedzian.-

Odtąd wydawanie zagranicznych paszportów podróżnych dla Kłajpedzian należeć będzie do resortu dyrektorjatu.-

---000 § 000---

X. K R O N I K A. a/Zagraniczna.-

S t a n o w i s k o d e l e g a c j i l i t e w s k i e j w s p r a w i e z w i ę k s z e n i a R a d y L i g i N a r o d ó w .- "Socjaldemokratas" nawiązując do będącej na porządku dziennym obecnej sesji Ligi Narodów sprawy reorganizacji Rady oświadcza krótko i wyraźnie:Stanowisko delegacji litewskiej w tej sprawie jest zupełnie wyraźne:poprze ona myśl demokratyzacji Ligi Narodów,pomniejszenia znaczenia Rady,możliwie mniejszego zwiększenia liczby członków Rady oraz uprzystępnienia wszystkim z kolei członkom związku należenia do Rady.Delegacja litewska będzie naturalnie,przeciwna udzielaniu Polsce stałego,bądź niestałego miejsca.

T a j n a m i s j a p r o f . W o l d e m a r a s a d o G e n e w y .- "Rytas" Nr.192 z 27/VIII.r.b. zamieszcza pod powyższym tytułem wiadomość następującą:Donoszą nam z wiarogodnych źródeł,że przedstawiciel frakcji sejmowej "tautininków" prof.Woldemaras wyjeżdża do Genewy z nieopublikowaną narazie misją dyplomatyczną.Zajmującą rzeczą byłoby dowiedzenie się od rządu,jakiego to rodzaju jest ta misja prof.Woldemarasa? Czy ma ona związek ze zbliżającą się sesją Ligi Narodów,czy też może z jakiemi układami?

E l t a d e m e n t u j e p o g ł o s k i o u k ł a d a c h z P o l s k ą .- "Rytas" Nr.192 z 27/VIII r.b. podaje:W sprawie wiadomości zaczerpniętych z prasy polskiej,jakie się na Litwie ukazały o "komisji polsko litewskiej do zlikwidowania nieporozumień pogranicznych" wyjaśnia Elta co następuje:Nieporozumienia przy linji demarkacyjnej powstają wskutek ciągłego przestawiania wiech demarkacyjnych.Przestawia się je nocami na całe metry w jedną czy drugą stronę.Wskutek tego powstają drobne lokalne sprzeczki między polską a litewską strażą pograniczną.Likwiduje się je na miejscu, przez przestawienie wiech na dawne miejsce.Niepodobna z tego objawu wyciągać wniosków co do jakichkolwiek układów w sprawie zasadniczego sporu wileńskiego.-

B e z p o ś r e d n i a k o r e s p o n d e n c j a z L i t w ą ? "Rytas" w Nr.195 z 31/VIII.r.b. podaje:Na poczcie w Lejpalingach otrzymano list z Polski,z polskimi znaczkami pocztowymi,pieczątkamk urzędu pocztowego w Kownie i innych miejscowościach.Czyżby Litwa zawarła już z Polską konwencję pocztową.-?

Z d e m e n t o w a n i e w i a d o m o ś c i o p o u f n y c h n a r a d a c h d e l e g a c j i g e n e w s k i e j z p o s ł e m f r a n c u s k i m .- "Mem.Dampfboot" Nr.202 z 29/VIII sierpnia r.b. podaje pod powyższym tytułem następujący telegram własny z Kowna:Pewne pismo kłajpedzkie donosi, że litewska delegacja do Ligi Narodów przed wyjazdem do Genewy wzięła dnia 26/VIII.r.b. udział w ściśle poufnej naradzie w M-stwie spraw zagranicznych.Obecni byli przy tem:premjer Sleżewiczius,posłowie Sidzikauskas i Galwanauskas,dyrektorzy Balutis i Szaulis,wreszcie przedstawiciel pewnego mocarstwa zagranicznego,którego nazwa w interesie państwowym musi pozostać nieujawnioną.Jednakże kowieńskie sfery miarodajne nic o tej naradzie nie wiedzą.Jak mówią w sferach nieoficjalnych zachodzi możliwość,że poseł francuski, który wśród innych osób obecny był w ministerstwie,wdał się w przypadkową rozmowę,której zbywa rzecz prosta na wszelkiem politycznem znaczeniu.P.Sidzikauskas odjechał dnia 28/VIII.r.b. do Berlina.-

P r o j e k t l i t e w s k o - d u ń s k i e g o u k ł a d u a r b i t r a ż o w e g o : "Dzień Kowieński" Nr.199 donosi:Gabinet ministrów zatwierdził projekt układu rozjemczego pomiędzy Litwą i Danją.Przewidzianem jest podpisanie w najbliższym czasie tego układu.Projekt przewiduje, że wszystkie mogące mieć miejsce spory pomiędzy Litwą i Danją,których nie będzie można zlikwidować zwykłą drogą dyplomatyczną,będą rozstrzygane pokojowe przez sąd rozjemczy lub stały międzynarodowy.Przed przesłaniem sprawy do sądu będzie ona przekazywaną do komisji,składającej się z 5 osób.Do komisji wchodzą po jednym delegacie obu układających się państw,trzej pozostali są zaproszeni z pośród państw innych.W razie niedojścia w komisji do porozumienia komisja rozstrzygnięcia sporu przechodzi na drogę rozjemczą.-

Z m n i e j s z e n i e o p ł a t z a w i z y d o F i n l a n d j i .- Od 15 września zostanie zmniejszona opłata za wizy obywatelom Litwy udającym się do Finlandji i finlandzkim przyjeżdżającym do Litwy.Za wizę wielokrotną na wjazd,wyjazd i przejazd z prawem zatrzymania się każdorazowo,nie dłużej niż na trzy miesiące,będzie pobierane 9 litów.Jednorazowa wiza tranzytowa z prawem czterodniowego pobytu będzie udzielana bezpłatnie.- /Elta/.-

N o w y p o s e ł w ł o s k i w L i t w i e .- Dnia 6 września przybył do Kowna nowomianowany poseł włoski w Litwie p.A.Stranieri.Na dworcu posła powitał w imieniu ministerstwa spraw zagranicznych dr.Maczulis.W tych dniach poseł wręczy Prezydentowi swe listy uwierzytelniające.-/Dz.Kow.N.199/.

N o w y k o n s u l a t l i t e w s k i .- W najbliższym czasie zacznie funkcjonować nowozakładany litewski konsulat generalny w Hadze /Holandja/. /Elta/.-

W k o ł a c h d y p l o m a t y c z n y c h .- Dnia 1 września dotychczasowy poseł nadzwyczajny i pełnomocny minister niemiecki wręczył Prezydentowi Republiki listy,odwołujące go ze stanowiska.

31 sierpnia przybył z Rygi do Kowna poseł amerykański w Kownie p.Coleman.1-go września o godz.1-ej p.posła przyjął minister spraw zagranicznych p.Sleżewiczius.

Wobec wyjazdu duńskiego chargé d'affaires p.Bieringa 3 września na 10 dni do Kopenhagi zastępować go będzie z tytułem chargé d'affaires sekretarz poselstwa p.R.Klaer.-

Węgierski chargé d'affaires dla Litwy,Estonji i Łotwy w Talinie p.Jungerth 29 sierpnia wyjechał na 6 tygodniowy urlop.Zastępuje go radca poselstwa p.Ferdynand Toroczy z tytułem chargé d'affaires ad interim.-

Konsul szwedzki w Kownie p.Holmgren powrócił z urlopu i rozpoczął urzędowanie.-

Dnia 1-go września poseł litewski w Rydze p.Anksztolis wyjechał na urlop,który spędzi w Litwie.Poseł odwiedzi swe miejsca rodzinne, skąd uda się do Kowna i Kłajpedy.Do Rygi powróci za dwa tygodnie. Obowiązki posła pełni sekretarz p.Dudzinskis.

Powrócił do Kowna i rozpoczął urzędowanie konsul holenderski w Litwie p.Schim van der Loeff.- /Elta/.-

C h ó r c z e s k i w K o w n i e .- Znany czechosłowacki chór męski "Pavecky sbor Krážkovský" z Pragi 4 listopada przybędzie do Kowna,gdzie wyda koncert.Dla przyjęcia chóru zostanie powołany do życia specjalny komitet.-

b/Kronika wewnętrzna.-

Z j a z d l i t e w s k i e j m ł o d z i e ż y a k a d e m i c k i e j s t u d j u j ą c e j z a g r a n i c ą .- Dnia 16 września w Kownie odbędzie się zjazd Litwinów studentów zagranicznych wyższych uczelni.Celem zjazdu jest narada nad uogólnieniem i wzmocnieniem zagranicą akcji na rzecz odzyskania Wilna.Z odczytami w tej kwestji wystąpią m.in.prezes Związku odzyskania Wilna p.M. Birżyszka i. dr.J.Purvckis.- /Dz.Kow.N.196/.-

P o w o d y z w o l n i e n i a u r z ę d n i k ó w M-s t w a R o l n i c t w a. "Dzień Kowieński" N.197 podaje:W M-stwie rolnictwa zostali zwolnieni z posad pp.Wajnauskas,Barkys i Płoksztys. Zarówno Wajnauskasowi,jak i pozostałym stawiany jest zarzut,iż przed wyborami do Sejmu,nie zważając na obowiązki służbowe jeździli i rozsyłali podległych sobie funkcjonarjuszy w celach agitacyjnych, przez co każdy z nich stracił nieprawnie conajmniej po kilka miesięcy czasu i przyczynił się do trwonienia pieniędzy państwowych na cele partyjne.-

P r z e s t r o g a M.S.W. p r z e d d e m o n s t r a c j a m i .- "Dzień Kow." N.198 podaje:Według posiadanych informacyj młodzież socjalistyczna przygotowuje w Kownie demonstracje.Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przestrzega,że demonstracje nie są dozwolone i będą rozpraszane siłą.-

Z j a z d z w i ą z k u m i a s t l i t e w s k i c h .- Dnia 5 września został otwarty w sali Ratuszowej zjazd Związku miast litewskich.Na zjazd przybyło 20 delegatów,reprezentujących 14 miast Przemówienie wstępne wygłosił burmistrz miasta p.Wilejszys,podnosząc doniosłe znaczenie zjazdu,którego uchwały mogą wpłynąć na ustawodawcze prace rządu.Zatem wystąpił z mową powitalną dyrektor Wydziału Samorządu Wilkajtis.- Do Prezydjum obrano burmistrza Kowna p.Wilejszysa,burmistrza Szawel p.Sondeckisa oraz członka samorządu w Rosieniach p.Lewi.-

Z n i e s i e n i e t y t u ł ó w .- "Dzień Kow." N.198 podaje: Gabinet ministrów postanowił na ostatniem posiedzeniu,aby tytuł "Jego Ekscelencja",którego używano zwracając się do Prezydenta został skasowany.Oprócz tego uchwalono,aby podania do ministrów również redagowano w zwykłej formie.Wreszcie przewidywanem jest zniesienie wszelkich istniejących obecnie w Litwie tytułów:hrabiego, ksiącia,barona i t.d.

"K o w i e ń s k i e T o w . R o l n i k ó w".- "Dzień Kow." N. 199 podaje:Do zarządu nowozałożonego Kowieńskiego T-wa Rolników /"Ukininku Draugija"/ weszli:p.Szylingas - prezes, oraz członkowie ks.prałat Olszauskas,agr.Wałatka,p.Wajtokunas i agr.Petrauskas.Nazwiska zarządu głośnych działaczy chrz.dem. - charakteryzują dostatecznie tę nową rolniczą organizację.-

c/ Kronika gospodarcza.-

K l ę s k a n i e u r o d z a j u w p o w i e c i e J e z i o r o s k i m .- "Lietuvos Žinios" donoszą:Deszcze jesienne w roku ubiegłym,niepomyślna dla ozimin zima i tegoroczna posucha tak fatalnie wpłynęły na urodzaj żyta i pszenicy,iż w roku bieżącym większość rolników pow.Jezioroskiego nie posiada nasion zbóż ozimnych,nasion pszenicy nie będzie miało zapewnie więcej niż połowa ogólnej liczby rolników.Z żytem jest jeszcze gorzej.Dlatego też w Dusiatach np:żyto jest droższe niż pszenica.Oprócz nasion nie będą mieli również rolnicy zboża na chleb.Sytuację pogarsza okoliczność,że posucha tegoroczna źle również wpłynęła na urodzaj jarzyn, rośliny strądzkowate wyginęły prawie zupełnie,owies całkiem zły,nie najlepsze również lny i jęczmienie,cała nadzieja spoczywa na ziemniakach,jeżeli jesień okaże się pomyślna,urodzaj ziemniaków może być średni.W ten sposób pow.Jezioroskiemu wypadnie częściowo cierpieć głód.-

B e z r o b o c i e w l i p c u i s i e r p n i u .- Elta podaje:Przez lipiec i sierpień w całej Litwie wydano na bezrobotnych 150.000 lt.Największą sumę wydało Kowno, najmniejszą - Wiłkomierz. Liczba bezrobotnych w tym okresie zmniejszyła się.Ogółem w Litwie było ok.2000 bezrobotnych,około 500 osób nie otrzymało pracy.Na zapomogi dla samorządów wydano 4II.000 lt.Dokonano rewizji zarządów 4 gmin i 1 powiatu.Dwie sprawy w wyniku rewizji przesłano prokuratorowi.-

W p ł y w y i w y d a t k i p a ń s t w o w e w l i p c u 1926 r o k u.- "Rytas" w N.195 z 31/VIII.r.b. podaje:Dochody państwowe w lipcu wyniosły 17.4 milj.litów,wydatki zaś - 18.6 milj.lit. W lipcu r.ub. dochody wyniosły 19.1 milj.lit. wydatki zaś - 24.3 milj.lit. Korzystne zestawienie dla obecnego rządu.-

S t a t y s t y k a m o s t ó w .- Według posiadanych przez Departament Samorządowy wiadomości w kompetencji zarządów powiatowych znajduje się 628 mostów,których przeciętna długość wynosi 25 mtr.szerokość 6 mtr.W roku bieżącym samorządy remontują 36,budują nowych 55 mostów.Wydano na ten cel 1.654.440 litów.Z powodu braku funduszu pozostaje nieodnowionych 65 mostów,pozatem należałoby jeszcze zbudować 112 mostów.Na budowę tych mostów wydanoby 5.596.088 litów. Przeciętnie na powiat wypada więcej niż 30 mostów - 57 - posiada powiat Taurogski,najmniej Wyłkowyszkoski.- /Elta/.

---

d/ Kronika kłajpedzka.-

P r e z y d e n t R e p u b l i k i d r. G r i n i u s w K ł a j p e d z i e .- Elta z dn.30/VIII.r.b. podaje: Dnia 29 sierpnia ~~przybył do~~ zwiedzał kraj Kłajpedzki Prezydent Republiki dr.Grinius w asyście Prezesa Ministrów p.M.Sleżewicziusa,Ministra Obrony Kraju pułk.Papeczkisa,Głównego Inspektora Armji gen.Żukauskasa,Szefa Sztabu Gener.pułk.lejt.Szkirpy,dowódcy III okręgu wojsk,pułk.Griciusa i inn.przedstawicieli wyższych władz wojskowych.-
Przewodniczący Sejmiku Kłajpedzkiego p.Krass na wydanym przez się obiedzie na cześć Prezydenta Griniusa wygłosił następujące przemówienie:
Panie Prezydencie,Po raz pierwszy od przyłączenia Kłajpedy do państwa litewskiego gości w jej murach Prezydent Litwy.Wizytę pańską chcemy uważać za dobry znak dla dalszej współpracy Kłajpedy z Litwą.Ufamy,iż przybywszy do Kłajpedy,przekonał się Pan jeszcze bardziej,iż wzajemna ufność między Kownem i Kłajpedą jest niezbędną, a z drugiej strony łatwo osiągalną przy dobrych chęciach i przychylnych obecnych nastrojach Kłajpedy.Większość Kłajpedzian oddawna już zdecydowała,że najpewniejszą drogą po której Kłajpeda może kroczyć jest współpraca z Litwą.Wszelako prawa Kłajpedzian również muszą być uwzględniane.-

W z n o w i e n i e r o k o w a ń f i n a n s o w y c h z K ł a j p e d ą .- Elta donosi:Dnia 6 września przybyli do Kowna gubernator Kłajpedzki p.K.Załkauskas,prezes dyrektorjum kraju Kłajpedzkiego p.H.Simonajtis oraz członek dyrektorjum p.Scharffetter. Przybycie ich związane jest z układami o rozrachunki finansowe.Tegoż dnia o godz.5-ej w gmachu M-stwa Sprawiedliwości odbyła się narada z pp.Simonajtisem i Scharffetterem w sprawie pomienionego rozrachunku.Ze strony rządu centralnego w naradzie wzięli udział Dyrektor D-tu Ekonomicznego M.S.Z.dr.J.Purvckis i referent M-stwa Skarbu J.Leonas. -

e/Kronika wojskowa.-

N o w e z m i a n y p e r s o n a l n e w K o w n i e .- "Rytas" Nr.184 z 18/VIII.r.b. Komunikat.-B.Komendant wojskowy na miasto i powiat kowieński w ostatnich zaś czasach dowódca załogi Kowieńskiej pułk.Władysław Braziulewiczius został zwolniony ze swego stanowiska i mianowany etatowym lektorem Szkoły Wojskowej. Następcą jego został pułk.Skuczas,sympatyk "liaudininków".Zwolniono dalej ze służby na własną prośbę gen.Kubiliusa,gen.Skomskisa,pułk Grigaliunasa-Głowackisa i mjr.Tomkusa,b.redaktora organu wojskowego "Karys".-

P u ł k. G ł o w a c k i s .- Z powodu zamieszczonego dnia 3.IX. w "Rytasie" artykułu:"Po rozpoczęciu odmładzania armji",w którym było wspomniane nazwisko pułk.Głowackisa Ministerstwo Obrony Krajowej prosi "Eltę" o podanie do wiadomości,że pułk.Głowackis został zwolniony nie z powodów politycznych i nie dlatego, że wysłużył emeryturę,jak to było zaznaczone we wspomnianym artykule,lecz dlatego,że posiadał złe atestacje,mianowicie rada atestacyjna jeszcze przy dawnym rządzie uznała go za nieodpowiedniego do służby wojskowej.-

O d e b r a n i e z i e m i p u ł k. B o b a l i s o w i .- W związku z zamieszczoną w Nr.197 "Rytasa" wiadomością o odebraniu od gen.Łodygi i pułk.lejt.Bobalisa działek ziemi,nadanych im,jako wojskowym Elta upoważniona jest podać do wiadomości co następuje: O gen.Łodygi nie zostaje odebrana i niema się zamiaru odbierać żadnej działki ziemi.Odebrano natomiast nadział od pułk.lejt.Bobelisa, który śpieszył sprzedać otrzymaną działkę, nie posiadając na to żadnych praw.W celu przecięcia drogi podobnym zjawiskom pułk.lejt.Bobelis zostaje również pozbawiony prawa otrzymania ziemi gdzieindziej Zdaniem rządu,ziemia jest dawana tym,co chcą i mogą na niej pracować nie zaś w celach spekulacyjnych.-

O b c y a e r o p l a n n a d t e r y t o r j u m l i t e w s k i e m .- Dnia 31 sierpnia o g.6 rano w powiecie uciańskim nad IV rejonem policji granicznej latał nieznany aeroplan.Według typu samolotu sądzą,że był to polski wywiadowca wojskowy.Aeroplan leciał wzdłuż linji wąskotorówki.-/Elta/.-